

SELVSTYRE I FÆLLESSKAB

EN SELVSTÆNDIG NATION I ET MODERNISERET SAMARBEJDE

Sådan bliver Færøerne stærkere på den internationale scene – i et aftaleforhold med Danmark

Redegørelse fra Javnaðarflokkurin i Folketinget.

Ansvarlige: Benny Ernstsson Lervig og Sjúrdur Skaale.

Skrevet af: Pætur Hjalmar Evensson, Ragnar Sjúrdarson, Bartal Súsonnuson Hansen, Hansa Hansen og Benny Ernstsson Lervig.

Maj 2026

Oversætterens bemærkninger:

Da illustrationer er udeladt i oversættelsen, stemmer sidetallene i oversættelsen ikke med den færøske udgave. I de enkelte afsnit i oversættelsen er der henvisning til originalpublikationens sidetal. Indholdsfortegnelse gælder for oversættelsen. I oversættelsen er kilder desuden indsat som fodnoter fremfor, som i den færøske udgave, at stå oplistet på de sidste sider.

Indhold

Forord	5
Indledning: Harmonikaen er spændt til bristepunktet	7
Sammenligning: Den nuværende ordning & den nye ordning.....	9
Den historiske udvikling	10
Situationen i dag	13
Det nye fællesskab	16
Omvendt delegation	21
Nye muligheder på den internationale scene	25
Eksisterende ordninger og rettigheder fortsætter	35
Økonomi	40
Konkret gennemførelse	43
SAMMENDRAG	44

FORKORTELSER

Forkortelsers betydning

Arktisk Råd (internationalt samarbejde om arktiske forhold)

DFG: Danmark, Færøerne og Grønland (betegnelse for Danmark, Færøerne og Grønland i international sammenhæng)

EØS: Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde (frihandelssamarbejde i Europa)

EBU: European Broadcasting Union (Den Europæiske Radio- og Fjernsynsunion)

EF: Det Europæiske Fællesskab (fællesskabet før det blev til Den Europæiske Union (EU))

EFTA: European Free Trade Association (Den Europæiske Frihandelssammenslutning)

EU: Den Europæiske Union (EU)

FAO: Food and Agriculture Organization (FN's Fødevare- og Landbrugsorganisation)

Helsingforsaftalen (det formelle grundlag for det nordiske samarbejde)

IBRD: International Bank for Reconstruction and Development (Verdensbanken)

IMF: International Monetary Fund (Den Internationale Valutafond)

IMO: International Maritime Organization (FN's Internationale Søfartsorganisation)

IOC: International Olympic Committee (Den Internationale Olympiske Komité)

ITU: International Telecommunication Union (Den Internationale Telekommunikationsunion)

NAFO: Northwest Atlantic Fisheries Organization (Organisationen for Fiskeri i det nordvestlige Atlanterhavet)

NAMMCO: North Atlantic Marine Mammal Commission (Den Nordatlantiske Kommission for Havpattedyr)

NASCO: North Atlantic Salmon Conservation Organization (organisationen for bevaring af laksebestanden i Nordatlanten)

NATO: North Atlantic Treaty Organization (forsvarsalliance mellem lande i Vesteuropa og Nordamerika)

NEAFC: North East Atlantic Fisheries Commission (Den Nordøstatlantiske Fiskerikommission)

Nordisk Råd: Samarbejdsorgan for de nordiske parlamenter

Nordisk Ministerråd: Samarbejdsorgan for de nordiske regeringer

SPRFMO: South Pacific Regional Fisheries Management Organisation (Den Regionale Fiskeriforvaltningsorganisation for det Sydlige Stillehav)

FN: De Forenede Nationer

UNESCO: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (FN's organisation for uddannelse, videnskab, kultur og kommunikation)

WHO: World Health Organization (Verdenssundhedsorganisationen)

WTO: World Trade Organization (Verdenshandelsorganisationen)

Forord

(side 10-11 i originaludgaven)

Fællesskab og selvstyre behøver ikke være modsætninger

Det forfatningsretlige spørgsmål har næsten ikke været på dagsordenen i færøsk politik i mange år. Men en bred enighed mellem alle partier (i Lagtinget, red.) undtagen ét om nogle overordnede grundprincipper har gjort, at spørgsmålet igen er kommet på dagsordenen.

Denne redegørelse, der er blevet til i samråd med Javnaðarflokkurins ledelse, tager udgangspunkt i denne enighed. Benny Lervig, Pætur H. Evensson, Ragnar Sjørðarson, Bartal S. Hansen, Hansa Hansen og undertegnede har stået for udarbejdelsen.

Redegørelsen er udarbejdet, fordi det naturligvis også vedkommer Folketinget, at alle færøske partier undtagen ét støtter grundprincipperne om et fællesskab mellem riger. Den blev skrevet før det seneste lagtingsvalg, hvor det så ud til, at dette også kunne blive målet for en kommende landsstyrekoalition. Nu hvor Sambandsflokkurin er en del af landsstyret, bliver det næppe netop dette, som bliver målet de kommende år – men målet er ikke desto mindre et nyt fællesskab, som giver Færøerne større beføjelser.

Jeg har gennem årene brugt megen energi på at debattere disse forhold, og min klare holdning er, at det ikke giver mening at bruge tid på at ændre dem, medmindre et klart og stabilt flertal står bag ønsket. Det er ikke muligt at gennemføre store forandringer med et smalt og vaklende flertal. Omvendt er der ingen tvivl om, at store og gavnlige ændringer kan gennemføres, hvis flertallet er stort og stabilt. Derfor er det beklageligt, at det ene parti (Sambandsflokkurin, red.) ikke støtter den model, som beskrives her. Hvis det gjorde det, ville det sandsynligvis være muligt at gennemføre den i godt samarbejde med Danmark i de kommende år. Nu må vi se, om det lykkes at skaffe Færøerne større udenrigspolitisk handlerum og – først og fremmest – bedre markedsadgang i de kommende år uden at gennemføre de ændringer, som beskrives her. Det lykkes forhåbentlig. Omvendt: Lykkes det ikke, bliver denne model muligvis aktuel igen om få år.

For Javnaðarflokkurin har ændringer i den forfatningsretlige stilling ikke et ideologisk, men et praktisk formål. Det handler om at skabe nogle muligheder, som Færøerne ikke har i dag. Først og fremmest muligheder for bedre, smidigere og mere stabil adgang til markeder – særligt det europæiske marked.

Den ”omvendte delegation”, som har været diskuteret, og som vi også henviser til her, er en mulighed for en aftale mellem løsrivelsesfløjen og samhörighedsfløjen, som alle burde kunne leve med.

Tanken er, at vi overtager alle sagsområder og derefter delegerer nogle af dem tilbage til administrativ varetagelse i Danmark. Det er – næsten – de samme områder, som Danmark administrerer på vores vegne i dag.

I praksis er forskellen lille, men formelt er forskellen stor, fordi fællesskabet bliver mellem to formelt ligestillede lande i stedet for mellem en stat og et hjemmestyre. Det er dette, som giver os den adgang til internationalt samarbejde, vi har brug for.

På Færøerne må begge parter i det forfatningsretlige spørgsmål give sig – men begge parter får også noget.

Samhørighedsfløjen imødekommes i den forstand, at færingerne for første gang nogensinde ved en folkeafstemning tydeligt og direkte knytter sig tæt til Danmark på helt grundlæggende områder og i praksis underlægger sig danske myndigheder på disse samme områder, så længe den nye aftale er gældende.

Løsrivelsesfløjen imødekommes i den forstand, at den når sit store mål om, at Færøerne formelt bliver organiseret som en selvstændig stat.

Hvor længe aftalen, som fastslår, at Danmark skal varetage store sagsområder på Færøernes vegne, skal være gældende, før der igen skal forhandles om den, vil naturligvis blive et stridsspørgsmål. Men én ting er helt sikkert: Den nye ordning kræver meget stor velvilje fra Danmark. Og en forudsætning for denne velvilje er uden tvivl, at perioden i hvert fald bliver adskillige årtier lang. Kan et bredt flertal på Færøerne ikke acceptere dette, bliver det ikke til noget.

Det betyder ikke, at en færøsk stat ikke kan etableres – i teorien. Men det betyder, at det næppe sker i praksis.

Forhåbentlig kan alle parter se, at hvis det skal være alt eller intet, bliver det intet.

Forhåbentlig kan alle parter også se, at vi må tage hensyn til den vanskelige situation, riget er blevet sat i som følge af den amerikanske regerings ønsker om at overtage Grønland. Det gavner ingen – og slet ikke målet om at skabe et nyt fællesskab mellem Færøerne og Danmark – hvis vi hælder benzin på det bål. Vi bør arbejde med dette spørgsmål internt, men vente med at tage det op med Danmark, til den geopolitiske situation er mindre spændt.

Sjúrdur Skaale

folketingsmedlem

Indledning: Harmonikaen er spændt til bristepunktet

(side 12-13 i originaludgaven)

Siden hjemmestyreløven trådte i kraft i 1948, har færinger gradvist taget mere og mere politisk ansvar, overtaget område efter område og opnået stadig større selvstyre.

Ordningen mellem landene i rigsfællesskabet beskrives undertiden som usmidig og utidssvarende og sammenlignes nogle gange med en fleksibel harmonika, som kan trækkes ud og ind efter behov. Sandsynligvis er det fordi, at det, til trods for, at embedsværket og juraen har sat sine begrænsninger, altid er lykkedes at finde løsninger på politisk niveau.

Det nyeste eksempel er spørgsmålet om selvstændigt færøsk medlemskab af World Trade Organization (WTO). Den juridiske vurdering i Danmark afviste medlemskab, selv om der var politisk opbakning til det. Til sidst vurderede Højesteret, at den oprindelige juridiske vurdering var forkert. Færøerne kan søge om WTO-medlemskab.

Harmonikaen spiller stadig smukke toner.

Men Højesterets afgørelse gør det også helt klart, at grænsen nu er nået. Det er slået fast, at Færøerne skal organiseres som en selvstændig nation for at kunne få flere udenrigspolitiske muligheder og at Færøernes forfatningsretlige status ikke er forenelig med selvstændigt medlem af internationale organisationer for selvstændige stater.

Selvstændigt medlemskab af internationale fiskerierorganisationer som NEAFC, NASCO og NAFO er derfor ikke muligt. Færøerne kan heller ikke blive medlem af Den Internationale Olympiske Komité (IOC), hvilket kræves for at få selvstændig færøsk repræsentation ved de Olympiske Lege. På erhvervs- og økonomiområdet findes lignende udfordringer, fordi det er vanskeligt at opnå medlemskab af handelssammenslutninger som EFTA. Samtidig lykkes det ikke for Færøerne at indgå handelsaftaler, blandt andet fordi nogle lande tøver med at indgå aftaler med lande, som ikke er selvstændige stater. Rammerne i den nuværende ordning mellem Færøerne og Danmark er således blevet for snævre.

Harmonikaen er spændt til bristepunktet, og løsningen er en modernisering af Færøernes forfatningsretlige status. Javnaðarflokkurin i Folketinget har derfor udarbejdet dette bidrag til debatten om, hvordan rigsfællesskabet kan moderniseres. Dette er naturligvis foregået i samråd med partiets ledelse. Derudover har forhenværende professor i folkeret, Ole Spiermann, rådgivet om de juridiske og især de forfatningsretlige forhold.

Færøernes forfatningsretlige status er fastlagt i hjemmestyreløven og i overtagelsesloven, som begge har hjemmel i den danske grundlov. Grundloven nævner dog næsten ikke Færøerne, men beskriver den danske stat som en enhedsstat med ét parlament og én regering. Trods dette har Færøerne eget parlament, egen regering og egne myndigheder. Derfor er en omorganisering af forholdet mellem Færøerne og Danmark mest af alt en modernisering, som fastslår den eksisterende situation, fordi der i de fleste tilfælde er tale om at formalisere rettigheder, som allerede er opnået.

Dette forslag lægger op til at modernisere rigsfællesskabet, således at Færøerne bliver en selvstændig nation i fællesskab med Danmark – en ordning, som kaldes frit fællesskab. Formålet er at sikre Færøerne flere udenrigspolitiske beføjelser.

Dette handler ikke om ideologiske markeringer, men om pragmatiske løsninger – og de kan opnås i et nyt og moderniseret fællesskab med Danmark.

Sammenligning: Den nuværende ordning & den nye ordning

(side 14-15 i originaludgaven)

Ordningen mellem Færøerne og Danmark er indrettet således, at Færøerne har overtaget de fleste sagsområder og har fuld råderet over disse. Nogle sagsområder er fortsat fællesanliggender, som i de fleste tilfælde kan overtages, hvis der er politisk vilje til stede på Færøerne. Der er dog nogle fællesanliggender, som ikke kan overtages i den nuværende forfatningsretlige situation.

Den gældende ordning

Følgende sagsområder kan overtages:

Retsområdet, politi, kriminalforsorg, udlændingeområdet og grænsekontrol, finansområdet og luftfartsområdet

Disse områder kan ikke overtages: Højesteret, udenrigs-, sikkerheds- og forsvarsområdet, valuta- og pengepolitik, grundloven og statsborgerskab

Den nye ordning

Følgende sagsområder kan overtages i aftaleperioden:

Retsområdet, politi, kriminalforsorg, udlændingeområdet og grænsekontrol, finansområdet, luftfartsområdet og udenrigspolitik. Dette er den samme situation som nu, men udenrigsområdet overtages fra begyndelsen.

Disse områder kan ikke overtages i aftaleperioden:

Højesteret, sikkerheds- og forsvarsområdet samt valuta- og pengepolitik. Dette er den samme situation som nu. Derudover skal og kan grundlov og statsborgerskab ikke overtages, fordi Færøerne får egne ordninger.

Ændring

- Ordningen bygger på en aftale mellem Færøerne og Danmark frem for på danske og færøske love.
- Færøerne får større beføjelser på udenrigsområdet.

Den historiske udvikling

(side 16-19 i originaludgaven)

Hjemmestyreloven for Færøerne blev vedtaget i Folketinget og Lagtinget og trådte i kraft den 1. april 1948. I loven findes en liste over alle områder, som Færøerne kan overtage. På liste A står de områder, som Færøerne kan overtage straks uden forhandling og vedtagelse i Danmark, mens den væsentligt kortere liste B omfatter de områder, som Færøerne kan indlede forhandlinger med danskerne om at overtage, før der træffes endelig beslutning om, "hvorvidt og i hvilket omfang" de kan anerkendes som særanliggender.¹

Indledningen til hjemmestyreloven, som har sit udspring i Forfatningslov for Islands særlige Anliggender fra 1874, anerkender Færøernes nationale, historiske og geografiske særstilling inden for den danske stat.²

Med afsæt i denne indledning og som resultat af udviklingen siden Anden Verdenskrig er denne særstilling blevet endnu tydeligere – særligt når det gælder de politiske relationer til omverdenen, hvor Færøerne og Danmark i flere tilfælde har valgt forskellige veje.

Som eksempler kan nævnes, at Færøerne er medlem af Den Nordatlantiske Kommission for Havpattedyr (NAMMCO), hvor Danmark ikke er medlem; at landene har indgået hver deres aftaler på flere områder; og at det danske medlemskab af Den Europæiske Union (EU) ikke omfatter Færøerne.

Et af de klareste eksempler på, at Færøerne og Danmark har valgt hver deres vej, er makrelstriden. EU, og dermed også Danmark som medlemsland, iværksatte handelsboykot mod Færøerne på grund af uenigheder om fiskerirettigheder i 2013. Boykotten omfattede blandt andet import af makrel og sild og gjorde situationen mellem parterne spændt. Hændelsen var et tydeligt eksempel på, hvordan Færøerne, trods rigsfællesskabet med Danmark, fungerer som en selvstændig aktør internationalt, når det gælder erhverv og fiskeri. I EU's begrundelse for boykotten stod der, at Færøerne ikke overholdt dets "folkeretlige forpligtelser". Eftersom det kun er stater, som har sådanne forpligtelser, anerkendte denne begrundelse, at Danmark og Færøerne i denne sag ikke kunne betragtes som én og samme stat.³

Væsentlige forfatningsretlige skridt efter hjemmestyreloven

1. Danmark i EF – Færøerne udenfor

¹ Fra bogen "LØGTINGIÐ 150" s. 294

² Lov om Færøernes Hjemmestyre (1948)

³ EU Reporter Correspondent (2014). EU Herring dispute: EU lifts measures against Faroe Islands
<https://www.eureporter.co/frontpage/2014/08/18/herring-dispute-eu-lifts-measures-against-faroe-islands/?utm.com>

I 1972 afholdt den danske regering en folkeafstemning om medlemskab af Det Europæiske Fællesskab (EF, nu EU). Danmark stemte med klart flertal for medlemskab, og den 1. januar 1973 blev Danmark medlem af EF.

Færøerne havde en anden position. Ifølge hjemmestyreløven havde Færøerne fulde beføjelser på erhvervsområdet. Fiskeriet havde afgørende betydning for den færøske økonomi, og det stod klart, at EU's fælles fiskeripolitik kunne få konsekvenser for færøsk erhvervsliv. Politisk var der også bred enighed om, at europæiske institutioner ikke skulle have kontrol over færøske fiskebanker.

Danmark og EF nåede derfor frem til en løsning, hvor Færøerne som geografisk og erhvervmæssigt område blev undtaget fra medlemskabet.⁴ Dette blev det første store eksempel på en reel skillelinje mellem Danmark og Færøerne i international sammenhæng efter hjemmestyreløvens ikrafttræden.

Beslutningen fik med tiden stor betydning for de politiske forestillinger om Færøernes fremtidige forfatningsretlige status.

2. Overtagelse af råstoffer i undergrunden

I 1977 var de forfatningsretlige rammer igen blevet for snævre, og Lagtinget vedtog, at den færøske undergrund skulle overtages. Dette ønskede den danske regering imidlertid ikke.

Den 18. februar 1982 fik Færøernes landsstyre i et brev fra den danske statsminister Anker Jørgensen besked om, at undergrunden kun kunne blive et færøsk særområde, hvis Færøerne udtrådte af riget.

Jørgensens efterfølger, Poul Schlüter, var dog mere villig til at indgå en aftale, og den 11. september 1992 overtog Færøerne råstofferne i undergrunden. Det, som med henvisning til grundloven havde været umuligt, kunne nu pludselig lade sig gøre.

Schlüter har siden sagt: *“Beslutningen var ikke baseret på jura, men på politiske og filosofiske overvejelser. Dette var en dansk venskabsgestus, som var naturlig og i overensstemmelse med den moderne tid”*.⁵

Kontrollen over undergrunden på den færøske kontinentsokkel, lovgivningen om efterforskning samt tilladelser og beskatning af energierhverv blev overført til færøske myndigheder.

Overtagelsen havde stor politisk betydning og var et tegn på reel selvbestemmelse inden for rigsfællesskabet.

3. Den udenrigspolitiske lov

I 2005 trådte den udenrigspolitiske fuldmagtslov i kraft på Færøerne. Formålet var at undgå, at det danske udenrigsministerium i hvert enkelt tilfælde skulle tage stilling til, om Færøerne kunne få forhandlingskompetence, og at den danske udenrigstjeneste skulle deltage i forhandlinger. Dette gjorde processen både ufleksibel og tung.

Med den udenrigspolitiske lov blev denne betingelse fjernet. Den færøske udenrigstjeneste har siden kunnet samarbejde direkte med internationale myndigheder – også i form af juridisk bindende skriftlig kommunikation.

⁴ European Union External Action (2024). *The European Union and the Faroe Islands*
https://www.eeas.europa.eu/eeas/european-union-and-faroe-islands_en

⁵ Skaale, Sjørður (2016) 2000 – Da Færøerne skulle løsrive sig, s. 29

Lovteksten giver også Færøerne mulighed for at forhandle selvstændigt inden for overtagne sagsområder uden fuldmagt fra København.⁶

Selvom den udenrigspolitiske fuldmagtslov skulle være med til at styrke Færøernes position på den internationale scene, har dens indvirkning ikke udelukkende været positiv. De seneste 20 år har nemlig vist, at loven i flere tilfælde har haft mindst lige så mange begrænsninger som beføjelser. Dette beskrives i det følgende afsnit på side 20.

4. Overtagelsesloven

Med hjemmestyreløven fik Færøerne ret til at overtage forskellige sagsområder, men det viste sig, at ordningen var begrænsende og uklar. Det tog ofte lang tid at blive enige om, hvilke områder der skulle overtages, og hvordan dette skulle gennemføres i praksis.

Derfor blev en ny overtagelseslov sat i kraft i 2005, som skulle gøre processen tydeligere og mere automatisk. Overtagelsesloven fastslår, at Færøerne med enkelte undtagelser kan overtage de fleste sagsområder, når færingerne ønsker det.⁷

Før overtagelsesloven gjaldt bestemmelserne i hjemmestyreløven, som fastslog, at sagsområder kun kunne overtages, hvis Danmark tillod det.

5. Overtagelse af folkekirken

Da den politiske og religiøse magt på Færøerne samledes ved Olaj i 2007, var det for første gang i en kirke under færøsk kontrol.

Kort efter hjemmestyreløvens ikrafttræden overtog Færøerne næsten alle kulturområder – dog ikke folkekirken.

En væsentlig årsag var, at folkekirken er omtalt i den danske grundlov. Derfor er folkekirken en integreret del af den danske statsordning og kan ikke overtages uden særlige politiske og juridiske aftaler, som sikrer, at grundloven overholdes.

Den færøske kirke var derfor formelt en del af den danske kirkeordning frem til 2007, selv om den i praksis havde færøske traditioner og færøske regler.

Overtagelsen af folkekirken var et spørgsmål, som udfordrede statsordningen. Den krævede enighed mellem færøske og danske myndigheder om, hvordan en institution, som grundloven beskytter, kunne overdrages til en selvstændig færøsk kirkeordning.

Overtagelsen var derfor et stort skridt mod selvstyre, ikke kun for kirken, men for det færøske politiske system som helhed.

⁶ Lov om Færøernes landsstyres indgåelse af folkeretlige aftaler (2005)

⁷ Lov om de færøske myndigheders overtagelse af sager og sagsområder (2005)

Situationen i dag

(side 20-23 i originaludgaven)

Færøerne har udviklet sig meget under hjemmestyreordningen. Ikke blot internt, men også når det gælder beføjelser på den internationale scene. Der er dog flere begrænsninger, som hindrer en selvstændig – og nødvendig – færøsk udenrigspolitik.

Selvom udenrigsanliggender formelt er et dansk sagsområde, har Færøerne som nævnt forholdsvis vide beføjelser, som giver færinger mulighed for at varetage egne udenrigspolitiske interesser. Beføjelserne er først og fremmest defineret i hjemmestyreløven, men er i et vist omfang udvidet i den udenrigspolitiske fuldmagtslov.

Fuldmagtsloven giver Færøerne mulighed for at blive medlem af internationale organisationer og at forhandle med andre nationer om *overtagne* sagsområder. Betingelsen er, at aftalerne ikke omfatter Grønland, og at de heller ikke skal gælde for Danmark eller indgås med en organisation, som Danmark allerede er medlem af.

På de områder, hvor den udenrigspolitiske fuldmagtslov giver Færøerne mulighed for at repræsentere sig selv internationalt, sker det dog ikke under eget navn som "Færøerne". Færøernes formelle identitet i internationale organisationer er "Kongeriget Danmark for så vidt angår Færøerne". Dette skyldes, at den danske stat formelt er en enhedsstat, og derfor deltager Færøerne, Grønland og Danmark under betegnelsen Kongeriget Danmark internationalt. Dette kommer også til udtryk i grundloven, som fastslår, at "*Kongen handler på rigets vegne i mellemfolkelige anliggender*". Formelt betyder dette, at udenrigspolitikken føres af Danmark. Men med formuleringen "Kongeriget Danmark for så vidt angår Færøerne" giver man en del af riget mulighed for at have selvstændig international repræsentation.

Den udenrigspolitiske fuldmagtslov har til formål at give Færøerne udenrigspolitiske beføjelser, men den beskytter også kongerigets suverænitet som en enhed. Med andre ord: Enhedsstaten brydes grundlæggende ikke. Dette kommer til udtryk i lovens § 2, som kræver tæt samarbejde mellem landsstyret og den danske regering for at sikre, at Danmarks samlede interesser ikke tilsidesættes. Den danske regering skal orienteres om planlagte forhandlinger og forhandlingsforløb, før folkeretlige traktater indgås eller opsiges. Her begrænser bestemmelsen Færøernes udenrigspolitiske beføjelser til at holde sig inden for Danmarks interesser og giver danskerne retten til at definere, hvad der er inden for og uden for deres interesser.

Et andet eksempel på en begrænsning i fuldmagtsloven er inden for folkeretlige traktater, som vedrører både Færøerne og Grønland. Her kan Færøerne nemlig ikke deltage og forhandle alene. I stedet skal Færøerne deltage sammen med Grønland under betegnelsen "Kongeriget Danmark for så vidt angår Færøerne og Grønland". Dette kaldes DFG-ordningen, og dens formål er at give Færøerne og Grønland mulighed for at agere i fællesskab i internationale spørgsmål.

Det medfører, at de to lande kun har én fælles stemme i de organisationer, hvor de deltager gennem DFG-ordningen. Færøerne og Grønland må derfor være enige om, hvordan der skal stemmes, når der skal træffes beslutninger om eksempelvis fiskeri. Problemet ved dette er, at landene ikke altid har de samme interesser. Hvis kun det ene land har konkrete interesser, afgør dette land, hvordan der skal stemmes. Og når interesserne ikke stemmer overens, stemmes der ikke, og dermed står Færøerne og Grønland uden indflydelse. Denne ordning skaber unødige uenigheder og er et eksempel på, at den

nuværende forfatningsretlige status i praksis hindrer en selvstændig færøsk udenrigspolitik – selv om beføjelserne i princippet er vidtgående.

Begrænsede muligheder i internationale organisationer

Inden for de nuværende forfatningsretlige rammer deltager Færøerne i internationalt samarbejde på flere forskellige måder. Færøerne har flere aftaler, som alene er mellem Færøerne og andre lande, og som ikke vedrører Danmark eller Grønland. Dermed er Færøerne selvstændig aftalepart i internationale aftaler.

Færøernes deltagelse i internationale organisationer er betinget af de krav, som de forskellige organisationer stiller til medlemskab. Betingelserne for medlemskab varierer fra organisation til organisation, men i alle tilfælde kræves det, at staten, som varetager den selvstyrende landsdels udenrigspolitik, giver sit samtykke. Dette kender vi fra, når Færøerne indgår folkeretlige aftaler under betegnelsen “Kongeriget Danmark for så vidt angår Færøerne”, hvor deltagelse ikke er begrænset til stater.

Nogle internationale organisationer kræver, at medlemslandene skal være selvstændige stater. Her kan Færøerne af gode grunde ikke blive selvstændigt medlem, men i nogle tilfælde er det muligt at få associeret medlemskab. Med det associerede medlemskab følger næsten de samme rettigheder og forpligtelser, som et fuldgældigt medlemskab giver. Færøerne har associeret medlemskab i flere internationale organisationer – blandt andet FN-organisationer. Her har Færøerne møderet, men ikke stemmeret. Selvom denne stemmeret ikke altid har så stor betydning for Færøerne, er det en kendsgerning, at man som associeret medlem ikke deltager på lige fod med lande, som har fuldt medlemskab.

Forandring er nødvendig, og det rette tidspunkt er nu

Det har i mange år været et politisk ønske hos skiftende koalitioner at forbedre Færøernes udenrigspolitiske muligheder. Det er indlysende, at rammerne i rigsfællesskabet er blevet for snævre, og at det er nødvendigt at finde pragmatiske løsninger.

Den danske regering har flere gange givet udtryk for, at den ønsker at modernisere DFG-ordningen og finde løsninger, som udvider Færøernes udenrigspolitiske handlerum. Danmarks statsminister Mette Frederiksen nævnte selv i sin åbningstale i Folketinget i 2023⁸, at rigsfællesskabet i fremtiden vil være et fællesskab mellem tre ligeværdige nationer, og i sin åbningstale i 2025 pegede hun igen på, at der er behov for at ændre fællesskabet.⁹

Dette forslag stemmer overens med tanken om rigsfællesskabet som tre ligeværdige nationer. Med en løsning, hvor Færøerne etableres som en stat i tæt fællesskab med Danmark, undgås alskens folkeretlige tvivlsspørgsmål og konflikter i rigsfællesskabet, samtidig med at Færøerne kan varetage egne interesser. Færøerne vil eksempelvis kunne ansøge om medlemskab i alle internationale organisationer uden at søge gennem Danmark. At ansøge gennem Danmark kræver både tid og ressourcer, som WTO-sagen eksempelvis viste. Her tog det mange år at få fastslået, at Færøerne kan ansøge om medlemskab.

⁸ Statsministeriet (2023): Statsministerens tale ved Folketingets åbning den 3. oktober 2023

<https://stm.dk/statsministeren/taler/statsministerens-tale-ved-folketingets-aabning-den-3-oktober-2023/>

⁹ Statsministeriet (2025): Statsminister Mette Frederiksens tale ved Folketingets åbning den 7. oktober 2025

<https://stm.dk/statsministeren/taler/statsminister-mette-frederiksens-tale-ved-folketingets-aabning-den-7-oktober-2025/>

Selvom en status som stat ikke betyder, at Færøerne fra den ene dag til den anden bliver selvstændigt medlem af alskens internationale organisationer, forsvinder nogle grundlæggende barrierer. Med denne model bliver alle forudsætningerne for Færøernes deltagelse i det internationale samfund dermed ændret til fordel for Færøerne.

Det nye fællesskab

(side 24-29 i originaludgaven)

De fleste færøske partier er enige om, at der er behov for en ordning, som udvider mulighederne for internationale medlemskaber, dog fortsat i et tæt samarbejde med Danmark på flere områder. Velfærden må ikke bringes i fare, og den økonomiske udvikling skal fortsætte gennem gradvise overtagelser af sagsområder og nedtrapning af bloktilskuddet.

Javnaðarflokkurins vurdering er, at den bedst mulige forfatningsretlige ordning, som kan imødekomme den brede politiske vilje på Færøerne, er at blive en stat i en free association-ordning med Danmark. Det vil sige et land, som formelt er selvstændigt, men som er i et tæt fællesskab med Danmark. Man kan sige, at Færøerne og Danmark går fra et rigsfællesskab til et fællesskab mellem riger.

Frie fællesskaber og lignende ordninger

Begrebet ”free association” (frit fællesskab eller fællesskab mellem riger) stammer fra De Forenede Nationer (FN). Frit fællesskab betyder, at et mindre land opnår international anerkendelse som selvstændig nation, men samtidig indgår en aftale om tæt samarbejde og visse fælles ordninger med en tidligere kolonimagt eller et større land. Flere mindre østater i Stillehavet har etableret sådanne ordninger, og disse eksempler er relevante at sammenligne med Færøerne.

Marshalløerne, Mikronesien og Palau

Eksempler på frie fællesskaber er Marshalløerne, Mikronesien og Palau, som tidligere blev administreret af Japan. Efter Japans nederlag i Anden Verdenskrig i 1945 kom disse under FN-tilsyn med betegnelsen Trust Territory of the Pacific Islands (TTPI).¹⁰ Selvom FN formelt ejede området, blev USA valgt som administrator. USA havde dermed fuld administrativ og militær kontrol over landene og stod for hele opbygningen af institutioner, infrastruktur samt både udenrigs- og indenrigspolitik. I 1979 vedtog Marshalløerne og Mikronesien selvstyrelove, og landene blev endeligt selvstændige i 1986.¹¹ Befolkningen i Palau fik fra 1979 til 1993 flere gange mulighed for at stemme om, hvorvidt landet skulle blive selvstændigt. Lovkravet var, at to tredjedele skulle stemme for, og til sidst lykkedes det dem, som ønskede, at Palau skulle blive en stat, at opnå det krævede flertal.¹²

USA støttede landene i deres proces mod selvstændighed og fortsatte med at give dem støtte og administrere de institutioner, som landene ikke selv kunne håndtere, på betingelse af, at de underskrev en Compact of Free Association-aftale med USA. Aftalen betyder, at landene har fuld kontrol over deres indenrigsforhold og udenrigspolitik, men alle tre overlader nogle sagsområder til USA. De modtager også

¹⁰ Hezel, Francis: **Trust Territory of the Pacific Islands** <https://www.britannica.com/place/Trust-Territory-of-the-Pacific-Islands>

¹¹ Domenech, Douglas (2019) **Freely Associated States** <https://www.doi.gov/ocl/freely-associated-states?utm.com>

¹² **Economic Impact of the Compact and Renewal on the Republic of Palau (2023)**

<https://www.pitiviti.org/pitiviti.org/public/storage/dm/2023/06/adb-palau-countryfocus-may2023-digital-20230609022330965.pdf?utm.com>

økonomisk støtte, adgang til visse offentlige amerikanske tilbud og mulighed for at rejse til USA uden visum. Aftalerne er tidsbegrænsede og kan opsiges enten ved enighed mellem begge parter eller af hver part for sig.¹³ Bestemmelserne om forsvarsspørgsmål forbliver dog i kraft i en specifik periode efter en opsigelse. I aftalen med Palau findes en bestemmelse, som udelukker alle militære styrker på nær de amerikanske, og den gælder på ubestemt tid – eller indtil landene indbyrdes bliver enige om at ophæve den.¹⁴

Aftalen tildeler derudover amerikanske myndigheder visse rettigheder og pålægger dem forpligtelser på forskellige områder; blandt andet inden for udenrigsanliggender, forsvar, telekommunikation og spørgsmål vedrørende udlændingekontrol, miljøbeskyttelse, valuta og økonomisk støtte.

Disse tre lande blev medlemmer af FN umiddelbart efter, at de blev selvstændige fra USA, og de er i dag anerkendt som selvstændige nationer i det internationale samfund.¹⁵

Cookøerne og Niue

Et andet eksempel er Cookøerne og Niue, som begge er selvstyrende lande i et frit fællesskab med New Zealand. Aftalerne mellem landene og New Zealand er forskellige, men fælles er, at landene har selvstændig kontrol over alle indenrigsforhold, mens New Zealand har ansvaret for forsvarsspørgsmål og store dele af udenrigsanliggenderne. De har ret til at indgå aftaler, er anerkendt af flere lande bilateralt og deltager under eget navn i flere FN-organisationer.¹⁶ Landene er dog ikke anerkendt som selvstændige af FN, først og fremmest fordi de ikke selv har indledt processen med at blive stater.

Et frit fællesskab rækker ikke til FN-medlemskab. Det kræver også, at FN anerkender det pågældende land som stat. Når denne anerkendelse ikke er til stede — som hos Cookøerne og Niue — kan de ikke blive medlemmer af FN, selv om de har vidtgående selvstyre og begrænset medlemskab i andre internationale organisationer. Medlemmerne af FN tillader ikke “non-state entities” at deltage – det er kun PLO (Palestine Liberation Organization) og Vatikanstaten, som har fået observatørstatus i FN.¹⁷

Ny Kaledonien

Det nyeste eksempel på et land med en aftale om frit fællesskab er Ny Kaledonien. I juli 2025 indgik de nykaledonske og franske myndigheder en aftale om, at Ny Kaledonien fortsat er et fransk område, men at landet får status som stat under betegnelsen „State of New Caledonia”.¹⁸

Stillehavslandet har siden 1998 haft en særlig forfatningsmæssig status som *collectivité sui generis* inden for den franske stat. Området har eget parlament, regering og et særligt „New Caledonian citizenship“, men Frankrig har fortsat fuld suverænitet inden for områder som eksempelvis forsvar, valuta og retssystem.

¹³ Ibid.

¹⁴ Færøernes landsstyre (1999) Hvidbogen, s. 64

¹⁵ United Nations. Member States <https://www.un.org/en/about-us/member-states?utm.com>

¹⁶ Færøernes landsstyre (1999) Hvidbogen, s. 63

¹⁷ Ibid, s. 62

¹⁸ Agence France-Presse (2025). France, New Caledonia reach ‘historic’ statehood deal; citizens to remain French <https://www.scmp.com/news/world/europe/article/3317992/france-new-caledonia-reach-historic-statehood-deal-citizens-remain-french?utm.com>

Der blev afholdt tre folkeafstemninger mellem 2018 og 2021, og ved de to første stemte et flertal imod at forlade den franske stat. Den tredje blev boykottet af selvstyreparterne.¹⁹

Den nye aftale giver området større indenrigspolitisk myndighed og mulighed for omfattende international dialog, men området er fortsat ikke anerkendt som selvstændigt land i FN, fordi Frankrig bevarer suveræniteten. Ny Kaledonien er således ikke en stat i en free association-ordning, men snarere en ny intern forfatningsordning under et fransk ”rigsfællesskab”.

Færøerne i et frit fællesskab med Danmark

Som det fremgår, findes der flere eksempler på lande, som har tæt tilknytning til en større stat, men samtidig har vidtgående selvstyre – både internt og internationalt. Deres situationer ligner hinanden, men er dog forskellige.

Ordnungen for Ny Kaledonien som stat i den franske stat – med eget statsborgerskab og mulighed for international anerkendelse – er interessant, og en sådan ordning kunne sandsynligvis få opbakning på Færøerne. Men den er ikke tilstrækkeligt vidtrækkende. Uden FN-ankendelse som selvstændigt land vil Færøerne ikke kunne agere på den internationale scene efter egne politiske målsætninger.

Derfor vurderer vi, at den mest relevante sammenligning er den, som Marshalløerne, Mikronesien og Palau har – og de er selvstændige lande i frit fællesskab – eller rigsfællesskab – med et andet land.

FN's rolle og den folkeretlige betydning

FN har haft en vigtig rolle i udviklingen af princippet om frit fællesskab som en lovlige og anerkendt ordning i afkoloniseringsprocesser. I FN's generalforsamlings resolution nr. 1541 (XV) fra 1960 blev det fastslået, at ikke-selvstyrende områder kan afslutte deres koloniale status på tre lovlige måder. Områderne kunne:

1. Opnå fuld uafhængig selvstændighed
2. Frivilligt blive integreret i en eksisterende nation
3. Etablere et frit fællesskab med en selvstændig nation baseret på folkets frie vilje.²⁰

Der er hovedsageligt to betingelserne for, at FN kan anerkende en ordning som frit fællesskab. Den ene er, at det pågældende område har uindskrænket ret til selv at træffe beslutning om sine interne forfatningsmæssige forhold uden indblanding fra et andet land. Dette forhindrer dog ikke, at det i aftalen om et frit fællesskab kan fastsættes, at der skal føres forhandlinger med den større nation, før forfatningsmæssige ændringer gennemføres.

¹⁹ **The Guardian (2023). Macron in New Caledonia: why is the territory divided and will it break away from France?** <https://www.theguardian.com/world/2023/jul/24/emmanuel-macron-new-caledonia-trip-will-it-break-away-independence-referendum?utm.com>

²⁰ **United Nations General Assembly Resolution 1541 (XV) (1960)**

Den anden betingelse er, at det pågældende land har eneret til at ændre sin forfatningsmæssige status, så det etableres som en stat.

Færøerne har aldrig været en koloni i FN-forstand og har aldrig stået på FN's liste over kolonier. Dog er beslutningerne fra FN's afkoloniseringskomité relevante for Færøerne. Selvbestemmelsesretten gælder ikke kun tidligere kolonier, men også folk, og færinger opfylder alle betingelser for at være et folk i juridisk forstand. Dette gør principperne relevante.

Det betyder, at en lignende løsning for Færøerne – hvis den bygger på folkelig opbakning og gennemføres på frivilligt og ligeværdigt grundlag – kunne opnå international anerkendelse som en lovlig udmøntning af selvbestemmelsesretten.

Fortilfælde

I debatten om færøsk selvbestemmelse stilles der ofte spørgsmålstejn ved, om Færøerne kan have fuldt ansvar på områder såsom domsmyndighed, om vores nuværende rettigheder som danske statsborgere kan bevares, og hvordan situationen bliver med de økonomiske tilskud fra Danmark. Der findes dog internationale fortilfælde, som viser, at disse spørgsmål kan løses på forskellige måder, og at selvstyre og frit fællesskab kan organiseres med stor fleksibilitet, både når det gælder juridiske og økonomiske spørgsmål. Nogle af disse fortilfælde præsenteres i de følgende afsnit for at give den færøske debat et bredere internationalt perspektiv.

Fortilfælde hvad angår domsmyndighed

Som situationen er nu, har Færøerne ingen selvstændig domsmyndighed. Flere hævder, at et så lille samfund som det færøske ikke kan have et fuldstændigt selvstændigt retssystem på grund af mulige habilitetsproblemer og at Færøerne derfor ikke bør løsrives fra den danske grundlov.

Der findes dog flere eksempler fra Stillehavet og Caribien, hvor tidligere kolonier i dag er selvstændige stater med eget retssystem og højesteret, men alligevel har valgt at bevare muligheden for, at endelige ankesager kan indbringes for Privy Council (domstolen) i London.²¹

Fortilfælde hvad angår statsborgerskab

Stater har særlig myndighed til at afgøre, hvem der får statsborgerskab. Denne myndighed omfatter også indbyggere i deres selvstyrende rigsheder, således at statsborgerskabet er fælles inden for samme land.

Derfor har lande, som ikke er selvstændige, men har frit fællesskab med et andet land – såsom Niue og Cookøerne, hvor indbyggerne er newzealandske statsborgere – ikke medlemskab af FN.

Omvendt har selvstændige lande som Mikronesien og Marshalløerne, som også er i frit fællesskab, et selvstændigt og uafhængigt statsborgerskab og er medlemmer af FN.

²¹ Svar fra den britiske justitsminister 4. september 2025 <https://questions-statements.parliament.uk/written-questions/detail/2025-09-04/75132/?utm.com>

Forskelligt statsborgerskab betyder dog ikke, at der diskrimineres mellem indbyggerne. Der findes flere eksempler på, at visse udenlandske statsborgere behandles på lige fod med landets egne statsborgere. I Storbritannien har borgere fra Irland og lande i Commonwealth, som er bosat i Storbritannien, længe haft både stemmeret og valgbarhed.²² Det tiltagende samarbejde i EU har også vist, at manglende statsborgerskab i et land ikke er en hindring for, at mennesker frit kan bevæge sig mellem medlemslandene. I Compact of Free Association-aftalerne mellem Marshalløerne, Mikronesien og Palau og USA står der, at disse statsborgere har en særlig ret til at bo, arbejde og studere i USA uden visum samt til at udføre frivillig tjeneste i det amerikanske militær.²³

Fortilfælde hvad angår økonomiske tilskud

Spørgsmålet om statens tilskud fylder fortsat meget, når Færøernes stilling i det danske kongerige debatteres. Selvstyre forbindes ofte med at finansiere sit eget samfund med egne skattekroner alene. Dette er dog ikke en opfattelse, som generelt eller internationalt gør sig gældende.

Selvom de førnævnte lande Marshalløerne, Mikronesien og Palau har været selvstændige og anerkendte nationer i henholdsvis 40 og 32 år, betaler USA fortsat et såkaldt COFA-bidrag til landene. COFA står for Compact of Free Association og kan sammenlignes med statsstøtte. Marshalløerne og Mikronesien fornyede deres aftaler i 2023, og Palau gjorde det i 2024. Aftalerne gælder for de kommende 20 år. Marshalløerne modtager cirka 15,6 milliarder danske kroner, Mikronesien modtager cirka 22,4 milliarder danske kroner, og Palau modtager cirka 5,7 milliarder danske kroner samlet over de kommende 20 år. COFA-bidraget anvendes blandt andet til infrastruktur, sundhed, uddannelse og miljø. Derudover blev cirka 4,3 milliarder danske kroner bevilget til det amerikanske postvæsen i disse lande.²⁴

Den amerikanske regering synes ikke at betragte disse betalinger som spild af penge, selv om den ikke længere har administrativ kontrol over landene, sådan som den havde før aftalerne om frit fællesskab blev indgået.

I det første år under den anden Trump-regering var et af hovedmålene at reducere de offentlige udgifter. Dagsordenen “America First” lægger vægt på, at amerikanske skatteydere først og fremmest skal betale for amerikanske formål. Derfor er det interessant, at mens bevillingerne til udviklingsbistand rundt om i verden reduceres kraftigt, har det aldrig været på tale at fjerne eller reducere overførslerne til Marshalløerne, Mikronesien og Palau — selv om de ikke giver direkte amerikansk regeringsmagt til gengæld.

Eksemplet med Marshalløerne, Mikronesien og Palau viser, at økonomiske tilskud ikke i sig selv er betinget af administrativ kontrol eller manglende selvstændighed. Derfor bør spørgsmålet om statslige tilskud – både retligt og politisk – forstås i en bredere historisk og politisk sammenhæng.

²² **Local Voting Rights for EU Citizens Living in the UK (2021)** https://www.gov.uk/government/publications/local-voting-rights-for-eu-citizens-living-in-the-uk/local-voting-rights-for-eu-citizens-living-in-the-uk?utm_source=chatgpt.com

²³ **Department of the Interior – Office of Insular Affairs — Freely Associated States Factsheet** <https://www.doi.gov/oia/freely-associated-states>

²⁴ **Tupuola, Jared G. (2025). The Compacts of Free Association** <https://www.congress.gov/crs-product/IF12194?utm.com>

Omvendt delegation

(side 30-33 i originaludgaven)

Et fællesskab mellem riger fastlægger den forfatningsretlige status mellem Færøerne og Danmark og fungerer dermed som en ramme om et moderniseret fællesskab mellem landene. Hvordan færingerne konkret organiserer sig inden for disse rammer, skal det politiske system blive enigt om internt, hvorefter der skal indgås en aftale med danskerne. Vores forslag er, at det næste forfatningsretlige skridt tages gennem omvendt delegation.

Rigsfællesskabet vendes på hovedet

Delegation, eller overdragelse, betyder, at en stat eller en højere myndighed overlader (uddelegerer) retten til at træffe beslutninger eller udøve myndighed inden for et bestemt sagsområde til en anden myndighed – eksempelvis et land, et område eller en kommune.

Med omvendt delegation menes, at Færøerne i en ny ordning med Danmark overtager alle sagsområder og derefter lægger ansvaret for visse områder tilbage til Danmark til varetagelse der. Ordningen kan siges at være vendt på hovedet sammenlignet med den nuværende ordning mellem landene – idet delegationen på denne måde er omvendt.

Disse forhold skal reguleres i en aftale mellem Færøerne og Danmark. Som påvist findes der flere eksempler på lande, som har aftaler om tæt samarbejde og visse fælles ordninger med en større nation. Fællesskabet mellem Færøerne og Danmark skal på tilsvarende måde bygge på en langsigtet aftale, som skal beskrive det nye samarbejde mellem landene og derudover fastsætte fordelingen og vilkårene vedrørende de sagsområder, som i dag er fælles for hele riget.

Disse områder bliver færøsk ansvar

Ordningen mellem Færøerne og Danmark fungerer i dag således, at Færøerne har overtaget de fleste sagsområder og har det administrative og økonomiske ansvar for disse områder. Færingerne har fuld råderet over de overtagne sagsområder.

Nogle sagsområder er endnu ikke overtaget. Disse kaldes almindeligvis fællesanliggender. Flere af disse områder kan overtages, hvis der er politisk vilje til det på Færøerne. Dog kan nogle af fællesanliggenderne juridisk set ikke overtages under den gældende forfatningsretlige ordning. Dette er fastslået i overtagelsesloven fra 2005, som er et tillæg til hjemmestyreløven fra 1948.

Fællesanliggender, som ikke kan overtages

- Grundloven
- Dansk statsborgerskab
- Højesteret

- Udenrigs-, sikkerheds- og forsvarsområdet
- Valuta- og pengepolitik

Fællesanliggender, som kan overtages

- Retsområdet
- Politi
- Kriminalforsorg
- Udlændingeområdet og grænsekontrol
- Finansområdet

Ud over de nævnte fællesanliggender, som kan overtages, findes der nogle mindre områder, ligesom sundhedsområdet ikke formelt er et overtaget sagsområde, selv om det administreres og finansieres på Færøerne. Dele af udlændingeområdet administreres og finansieres ligeledes på Færøerne, selv om det er et fællesanliggende. I begge tilfælde er områderne helt eller delvist overdraget til Færøerne, men ikke formelt overtaget. Luftfart er ligeledes et fællesanliggende, men området er i øjeblikket i proces med at blive delvist overtaget af de færøske myndigheder.

Når Færøerne bliver en selvstændig nation, bliver alle sagsområder automatisk overtaget, medmindre en anden aftale indgås. Dette skal afklares i samråd med Danmark.

Javnaðarflokkurin foreslår, at udenrigsanliggender blandt de nuværende fællesanliggender skal være færøsk ansvar, mens de øvrige skal føres tilbage til administration i Danmark. Derudover skal Færøerne administrere eget statsborgerskab.

Udenrigspolitik

Af de overordnede sagsområder, som ikke kan overtages, er det særligt det udenrigspolitiske område, som hindrer videre udvikling på Færøerne. Som tidligere beskrevet forhindrer de nuværende rammer færøsk medlemskab i flere internationale organisationer, som både erhvervslivet, kulturlivet og det politiske system ønsker at blive en del af. Derfor skal det udenrigspolitiske område være færøsk ansvar i den nye ordning med Danmark. Dermed øges Færøernes mulighed for direkte repræsentation i alle internationale organisationer. Udenrigsområdet nævnes ofte sammen med forsvars- og sikkerhedsområderne, selv om der er tale om tre særskilte områder. Vi foreslår, at forsvars- og sikkerhedsområdet føres tilbage til administration i Danmark. En kort beskrivelse af dette kan læses på side 51.

Færøsk statsborgerskab

En del af at blive en selvstændig stat er, at Færøerne skal administrere et muligt færøsk statsborgerskab. Der er således ikke tale om en direkte overtagelse eller hjemtagelse af et dansk sagsområde, men snarere om en ny forpligtelse, som følger med overgangen til at blive en selvstændig nation. Spørgsmålet om dobbelt statsborgerskab skal samtidig afklares i samråd med Danmark. Målet er, at både færinger og danskere skal have mulighed for dobbelt statsborgerskab. Men uanset hvad disse forhandlinger ender

med, står det klart, at Færøerne som selvstændig nation skal administrere færøsk statsborgerskab. En beskrivelse af disse forhold findes på side 47.

Disse områder forbliver dansk ansvar

De områder, som skal føres tilbage til administrativ varetagelse i Danmark, skal opdeles i to grupper. De fleste af de områder, som ikke kan overtages under den nuværende ordning, skal placeres i en særskilt gruppe. Disse sagsområder skal ifølge aftalen administreres af Danmark og kan ikke hjemtages igen, så længe aftalen er gældende. De øvrige sagsområder, som kan overtages under den gældende ordning, skal til enhver tid også kunne hjemtages under den nye ordning, hvis der er politisk vilje til det på Færøerne. (Se på næste side).

Sagsområder der i aftalen kan overdrages til Danmark

- Højesteret
- Forsvarspolitik
- Valuta- og pengepolitik
- Statsoverhoved

Sagsområder der overdrages til Danmark, men som kan overtages i aftaleperioden

- Retsområdet
- Politi og kriminalforsorg
- Finansområdet
- Udlændingeområdet og grænsekontrol

Samtidig bortfalder nogle af de nuværende fællesanliggender, fordi Færøerne som nation kommer til at administrere eget statsborgerskab og egen forfatning. Kongen vil dog fortsat formelt være Færøernes overhoved. Disse forhold behandles senere i redegørelsen.

Business as usual – med flere udenrigspolitiske beføjelser

Med den nye ordning får Færøerne de nødvendige beføjelser på det udenrigspolitiske område, men på de fleste andre områder fortsætter alt som hidtil. Det er ikke hensigten, at den almindelige færøing skal mærke større forandringer i hverdagen.

Indtil Færøerne får egen forfatning, vil dele af den danske statsordning fortsat være gældende, som nu, sammen med styrelsesloven. Færøerne vil fortsat være en del af NATO under det danske forsvar, valutaen vil fortsat være den danske krone, og det danske kongehus vil fortsat omfatte Færøerne. Retsområdet og kriminalforsorgen vil fungere på samme måde som hidtil, ligesom politi og sikkerhedstjenester fortsætter som nu. Kort sagt: Det lægges op til, at alle fælles sagsområder fortsætter som hidtil, bortset fra udenrigspolitikken.

Ligeledes fortsætter det statslige tilskud med de samme muligheder for nedtrapning som nu, ligesom det erhvervsmæssige og kulturelle samarbejde mellem landene fortsætter.

Dette kan virke for godt eller for let til at være sandt, eller måske som om, virkeligheden gøres mere enkel, end den er. I næste del vil vi derfor se på, hvad der ændres ved at gennemføre denne omstrukturering, og hvad der fortsætter som hidtil.

Nye muligheder på den internationale scene

(side 34-45 i originaludgaven)

I de følgende afsnit peger vi på nogle konkrete forhold, som kan komme til at ændre sig med den nye ordning.

Når der tales om at ændre Færøernes forfatningsretlige status, er et af de helt store spørgsmål: Hvad ændrer sig?

Det korte svar er, at lidt eller ingenting ændres for den almindelige borger. Men formelt – og for Færøerne som nation på den internationale scene – ændrer meget sig.

Fællesskabet med Danmark fortsætter, men nu mellem to mere ligestillede parter, fordi Færøerne går fra at være et hjemmestyre under Danmark til at få status som selvstændigt land i international sammenhæng.

Denne status giver Færøerne væsentligt bedre udenrigspolitiske muligheder, fordi det blandt andet bliver muligt at blive selvstændigt medlem af flere vigtige internationale organisationer.

Medlemskab af De Forenede Nationer

De Forenede Nationer har siden Anden Verdenskrig arbejdet for at sikre verdensfred, menneskerettigheder og samarbejde mellem verdens lande.

Da FN er for selvstændige stater, kan Færøerne, som situationen er nu, ikke blive medlem. Med status som selvstændig stat kan Færøerne ansøge om FN-medlemskab og dermed blive internationalt anerkendt som stat.

FN-medlemskab giver også adgang til flere internationale organisationer under FN, hvor Færøerne i dag "kun" har associeret medlemskab. Overordnet kan FN-ankendelse forbedre grundlaget for, at Færøerne kan agere i det internationale samfund og beskytte sine interesser inden for især fiskeri og handel.

FN-medlemskab giver derudover Færøerne en stemme i verdenspolitikken. Hvert medlemsland har sæde i FN's generalforsamling og har én stemme – uanset størrelse. Dermed kan Færøerne som medlemsland få indflydelse på beslutninger om eksempelvis klimapolitik, menneskerettigheder og sikkerhed, som træffes på FN's generalforsamlinger.

Ud over disse fordele medfører FN-medlemskab også visse administrative krav i forbindelse med international repræsentation, som vi ikke behandler nærmere her.

Særorganisationer under FN

Nedenfor er en oversigt over FN-organisationer, som kan være relevante for Færøerne at opnå fuldt medlemskab af. Færøerne har i dag enten associeret medlemskab eller delt medlemskab med Danmark og Grønland i nogle af organisationerne.

- UNESCO (Organisationen for uddannelse, videnskab, kultur og kommunikation)
- WHO (Verdenssundhedsorganisationen)
- IBRD (Verdensbanken)
- IMF (Den Internationale Valutafond)
- ITU (Den Internationale Telekommunikationsunion)
- FAO (Fødevarer- og Landbrugsorganisationen)

Optagelsesprocessen i De Forenede Nationer

For at blive medlem af FN er det nødvendigt, at Færøerne forpligter sig til bestemmelserne i FN-pagten fra 1945. FN-pagten er en slags grundlov for organisationen, som beskriver FN's principper og regler.

De konkrete forpligtelser i FN-pagten, som ethvert medlemsland skal leve op til, er omfattende, men har som hovedformål at bevare fred og sikkerhed – og samtidig forhindre en ny verdenskrig.²⁵

Beslutningen om medlemskab for hver enkelt nation træffes af FN's generalforsamling på anbefaling fra Sikkerhedsrådet. Sikkerhedsrådet er det FN-organ, som har hovedansvaret for FN's arbejde. Sikkerhedsrådet består af 15 medlemmer – heriblandt fem permanente medlemmer.

Optagelsesprocessen i FN er kort fortalt følgende:²⁶

1. Ansøgning

Landet sender en ansøgning og et brev til FN's generalsekretær, hvor det formelt meddeles, at landet accepterer forpligtelserne i FN-pagten.

2. Godkendelse fra Sikkerhedsrådet

Sikkerhedsrådet behandler ansøgningen. En anbefaling om optagelse kræver, at 9 af 15 medlemslande stemmer for, og at ingen af de fem permanente medlemmer – Kina, Frankrig, Rusland, Storbritannien og USA – stemmer imod ansøgningen.

3. Godkendelse i Generalforsamlingen

²⁵ United Nations. UNRIC.org. FN-pagten <https://unric.org/da/fn-pagten>

²⁶ United Nations. UN.org. About UN Membership <https://www.un.org/en/about-us/about-un-membership>

Hvis Sikkerhedsrådet anbefaler optagelse, bliver anbefalingen fremlagt for Generalforsamlingen til stillingtagen. Her kræves et flertal på to tredjedele for optagelse af en ny stat.

4. Ikrafttræden

Medlemskabet træder i kraft den dag, beslutningen om optagelse vedtages.

Færøerne får bedre adgang til disse organisationer

Det kan virke abstrakt at sige, at Færøerne som stat får bedre muligheder for at deltage i det internationale samfund. For hvad betyder det?

I høj grad betyder det adgang – adgang til organisationer og samarbejder, som kan være med til at sikre Færøerne bedre markedsadgang og handelsforhold.

Færøerne er allerede en del af flere vigtige organisationer, hvor der deltages med både associeret medlemskab og selvstændigt medlemskab. Men der findes stadig nogle organisationer, hvor det er vanskeligt eller umuligt for Færøerne at blive fuldgyldigt medlem, fordi de ofte kræver, at medlemslandene skal være selvstændige.

Som selvstændigt land kan Færøerne styrke og udvide sin deltagelse med selvstændigt medlemskab og i eget navn som Færøerne – i stedet for som “Kongeriget Danmark for så vidt angår Færøerne (og Grønland)”. Det varierer fra organisation til organisation, hvor stor forskel det i praksis kan gøre. Men i de organisationer, hvor Færøerne deltager under DFG-ordningen, er der en tydelig forskel, fordi man undgår at dele delegation med Grønland, som ikke altid har de samme interesser som Færøerne.

For at gøre ændringerne tydeligere følger her en oversigt over nogle af de organisationer, som Færøerne kan få væsentligt bedre adgang til som stat:

Nordisk samarbejde

Det nordiske samarbejde foregår henholdsvis i Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd.

Nordisk Råd er et samarbejde mellem parlamenterne i de nordiske lande om blandt andet retsområdet, kultur, miljø og økonomi. Medlemslandene er Danmark, Sverige, Norge, Finland og Island. Nordisk Ministerråd er derimod det officielle samarbejdsorgan for disse samme nordiske regeringer.

Færøerne deltager i det nordiske samarbejde, men det sker gennem to pladser, som Danmark stiller til rådighed for Færøerne. Færøerne har i mange år arbejdet for selvstændigt medlemskab, men det er ikke lykkedes, fordi kun selvstændige lande ifølge Helsingforsaftalen, som er det stiftende dokument, kan blive selvstændige medlemmer.²⁷

Som noget nyt er det nu planen at ændre Helsingforsaftalen, således at ikke-stater også kan blive selvstændige medlemmer af Nordisk Råd. Færøerne har sammen med Danmark formandskabet for

²⁷ Landsstyreområdet for udenrigsaffænder. Udenrigspolitik: Nordisk samarbejde
<https://www.ummr.fo/fo/arbejdsarki/uttanrikisvidurskifti/nordurlandasamstarv>

Ministerrådet i 2026, og denne mulighed vil man bruge til at arbejde for færøsk medlemskab. Den danske statsminister Mette Frederiksen har også vist sin fulde støtte til det færøske ønske om selvstændigt medlemskab. Meget tyder derfor på, at Færøerne inden for kort tid bliver selvstændigt medlem og dermed kan deltage på lige fod med de øvrige lande i det nordiske samarbejde med egne pladser.

At Færøerne bliver selvstændig stat vil dermed muligvis ikke længere være en forudsætning for selvstændigt medlemskab, og hvis det bliver tilfældet, er dette ikke et direkte eksempel på en fordel ved at ændre Færøernes forfatningsretlige status. Omvendt ville man fra færøsk side undgå at skulle ændre bestemmelserne i Helsingforsaftalen med denne løsning, fordi Færøerne med status som stat allerede nu ville opfylde betingelserne for selvstændigt medlemskab.

IOC – Færøerne i De Olympiske Lege

Færøernes Idrætsforbund (ÍSF) har i mange år forsøgt at sikre Færøerne IOC-medlemskab, så Færøerne kan deltage i OL under eget flag, men det er endnu ikke lykkedes.

IOC er den internationale komité for olympiske idrætsforbund, som blandt andet giver adgang til De Olympiske Lege (OL). IOC stiller som krav, at kun selvstændige lande kan opnå medlemskab. Dette krav har været gældende siden 1992.

Færøernes Idrætsforbund har dog fastholdt, at det er muligt at få dispensation. I 1984 ansøgte ÍSF om medlemskab, men ansøgningen blev ikke behandlet, før optagelseskravene blev ændret i 1992. Netop dette er blevet brugt som argument af ÍSF for at få dispensation til medlemskab. Der findes eksempler på andre ikke-selvstændige lande, som er IOC-medlemmer og deltager i legene, men de fik medlemskab, før de ændrede optagelseskrav i 1992.

Hvis Færøerne bliver en selvstændig stat med international anerkendelse, bortfalder begrundelsen for at nægte Færøerne medlemskab – og så burde det være muligt at blive medlem af IOC.

IOC-medlemskab kan få stor betydning for færøsk idræt, fordi Færøerne dermed kan deltage i De Olympiske Lege, hvis vores enkeltudøvere og hold præsterer godt nok til at kvalificere sig. IOC-medlemskab giver derudover adgang til andre organisationer og konkurrencer såsom “Games of the Small States of Europe”, som er sportslege for små nationer.

Det er også relevant at spørge, hvordan en ændret forfatningsretlig status kan påvirke Færøernes mulighed for at deltage i Ø-legene. Ifølge Færøernes Idrætsforbund vil det ikke få nogen betydning, fordi medlemskab af IIGA, som organiserer legene, er knyttet til øsamfund og ikke nationalitet. Færøerne vil således som selvstændig nation fortsat kunne deltage i Ø-legene.

Egen stemme i Arktisk Råd

Arktisk Råd er det formelle internationale samarbejde om arktiske forhold. Medlemslandene er USA, Rusland, Canada, Sverige, Finland, Norge, Island og Danmark/Grønland/Færøerne.

Færøerne er ikke repræsenteret under eget navn i Arktisk Råd. I stedet er Færøerne en del af en tredelt delegation sammen med Danmark og Grønland, hvor Danmark har formandskabet. De tre lande kan –

med afsæt i DFG-ordningen – skiftes til at sidde for bordenden, og de skal være enige om, hvilke synspunkter delegationen skal fremføre på møderne i Arktisk Råd.²⁸

Som selvstændigt land kan Færøerne sigte mod at blive selvstændigt medlem af Arktisk Råd. Med selvstændigt medlemskab kan Færøerne repræsentere sig selv og sine arktiske interesser uden at tage hensyn til, om de er i konflikt med Danmarks og Grønlands synspunkter. Færøsk medlemskab som selvstændigt land er dog betinget af, at Færøerne opfylder optagelseskravene, og alle medlemslandene i Arktisk Råd skal stemme for optagelsen af et nyt medlemsland.

Det skal siges, at det ikke er sikkert, at Færøerne bliver godkendt som selvstændigt medlem af Arktisk Råd. Selvom Færøerne geografisk ligger ved grænsen til Arktis, kan det være tvivlsomt, om Færøerne bliver godkendt som en fuldgyldig arktisk stat. Derfor kan det ske, at Færøerne mister den nuværende repræsentation gennem den danske stat og ikke får selvstændig repræsentation.

EBU – Færøerne i Eurovision

I de seneste år har flere færinger deltaget i Melodi Grand Prix og kvalificeret sig til den store finale, Eurovision. Færinger har især markeret sig i den danske konkurrence, men vi har også set færinger i de islandske og svenske konkurrencer. To gange er det lykkedes færinger at vinde den nationale konkurrence og derefter repræsentere Danmark i Eurovision. Derfor er det nærliggende at spørge: Hvorfor deltager Færøerne ikke i Eurovision? Svaret er delvist betinget af Færøernes forfatningsretlige status.

For at kunne deltage i Eurovision er det nødvendigt, at Færøerne – eller Kringvarp Føroya (Færøernes public service-station, red.) – er medlem af EBU (European Broadcasting Union). EBU er en europæisk sammenslutning for public service-tv- og radiostationer, og det er EBU, som organiserer Eurovision Song Contest. Da Kringvarp Føroya ikke er medlem af EBU, kan Færøerne ikke deltage i Eurovision.

Kringvarp Føroya og Kulturministeriet har tidligere undersøgt, om det er muligt at opnå medlemskab. I 2010 var svaret fra EBU, at kun selvstændige lande kan blive medlemmer.²⁹

I stedet har man forsøgt at finde andre løsninger, og i 2024 forventede Kringvarp Føroya, at det muligvis lod sig gøre at få et særligt medlemskab, selv om Færøerne ikke er en selvstændig stat. Dog var den daværende økonomiske situation i Kringvarp Føroya en hindring for for alvor at ansøge, idet optagelse koster 1,5 millioner kroner samt et årligt medlemsgebyr på en halv million.³⁰

Dette er et eksempel på en organisation, hvor det muligvis lader sig gøre at få en undtagelse som ikke-selvstændig nation. Dette kan dog endnu ikke siges med sikkerhed, fordi planerne om at ansøge om medlemskab foreløbigt er opgivet. Men vejen til medlemskab bliver alt andet lige lettere at gå med status som selvstændig nation, fordi en (i hvert fald tidligere) hovedbegrundelse for at afvise færøsk medlemskab i så fald bortfalder.

²⁸ Landsstyreområdet for udenrigsanliggender. Udenrigspolitik: Arktis

<https://www.ummr.fo/fo/arbeidsoeki/uttanrikisvidurskifti/arktis>

²⁹ Lagtinget (2015). Svar på forespørgsel nr. 101/2014

<https://www.logting.fo/files/casewrittenquestion/525/101.14%20Svar%20fra%20B.%20Kalsoe%20til%20J.Rein%20-%20Eurovision-Song-Contest.pdf>

³⁰ Jensen, F (2024). Den økonomiske situation i KVF er en hindring for EBU-medlemskab Kringvarp Føroya

<https://kvf.fo/netvarp/sv/2024/02/16/figgjardodan-i-kvf-ein-fording-fyri-ebu-limaskapi>

Selvom det koster noget at blive medlem af EBU, bør betydningen af færøsk deltagelse i Eurovision ikke undervurderes. Med sine 166 millioner seere kan Eurovision være et internationalt udstillingsvindue for færøsk musik og ikke mindst for Færøerne som turistdestination.

Økonomi og handel

Ud over de internationale organisationer, som Færøerne i dag er medlem af eller ønsker at blive medlem af, findes der andre store organisationer, som der i øjeblikket ikke er konkrete politiske planer om at blive medlem af. Ikke desto mindre er disse organisationer værd at nævne i forbindelse med Færøernes ændrede forfatningsstatus.

EFTA

Medlemskab af frihandelsorganisationen EFTA kan få stor betydning for færøsk erhvervsliv, fordi medlemskab giver adgang til alle EFTA-markederne. Lykkes det Færøerne at blive medlem af EFTA, kan næste skridt være at blive en del af EØS-aftalen, som giver adgang til det store EU-marked. Fordelen ved denne model sammenlignet med EU-medlemskab er, at den giver Færøerne adgang til det europæiske indre marked, samtidig med at det er muligt at føre egen fiskeripolitik.

Færøerne var medlemmer af EFTA fra 1968, indtil Danmark trådte ind i EF i 1973. I de senere år har det flere gange været på tale at ansøge om EFTA-medlemskab igen, men Færøerne har endnu ikke ansøgt.

Processen for medlemskab under den nuværende forfatningsretlige ordning er meget kompliceret. Det er i teorien muligt for Færøerne at få medlemskab af EFTA gennem Danmark via den udenrigspolitiske fuldmagtslov, men dette ville kræve meget stor velvilje fra Danmark og særligt fra de øvrige EFTA-medlemmer.

Som selvstændigt land opfylder Færøerne betingelserne for at blive selvstændigt medlem af EFTA i eget navn. Medlemskab er dog ikke en selvfølge, idet det kræver, at alle fire medlemslande støtter optagelsen af et nyt medlemsland, og det vil sandsynligvis kræve lange forhandlinger. Det ville dog være væsentligt mere enkelt, end det er i den nuværende situation.

EU

Lykkes det ikke at få EFTA-medlemskab og blive en del af EØS-samarbejdet, kan Færøerne overveje at ansøge om medlemskab af Den Europæiske Union (EU).

EU-medlemskab kan medføre nogle begrænsninger i forbindelse med den fælles fiskeripolitik samt skærpede krav til blandt andet fårehold, fuglefangst og grindefangst. Men EU-medlemskab medfører også flere fordele. Færøerne ville få adgang til alle EU's frihandelsaftaler, hvilket ville forbedre erhvervslivets eksportmuligheder betydeligt. Færøsk erhvervsliv ville få hele EU som hjemmemarked, hvilket kan gøre færøske eksportvirksomheder mere konkurrencedygtige. Med fuld adgang til EU's indre marked ville toldbarriererne på forarbejdede fiskeprodukter også bortfalde.

I en tid, hvor told anvendes som et strategisk redskab på verdensscenen, og færøsk eksport kan blive ramt fra den ene dag til den anden, er der ingen tvivl om, at toldfri adgang til den europæiske forbruger ville udgøre en stor tryghed.

På nuværende tidspunkt kan Færøerne blive medlem af EU i Kongeriget Danmarks navn som en del af det danske medlemskab. Men som selvstændigt land kan Færøerne blive selvstændigt medlem af EU i eget navn.

EØS

EØS (Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde) er et samarbejde mellem EU, EU-Kommissionen og de tre EFTA-medlemmer Island, Liechtenstein og Norge. Aftalen sikrer fri bevægelighed for de fire friheder (varer, tjenesteydelser, kapital og personer) med undtagelse af visse landbrugs- og fiskeprodukter.

Forudsætningen for EØS-medlemskab er medlemskab af EFTA eller EU. Selvstændigt medlemskab i eget navn kræver også, at Færøerne bliver en stat.

Hvis Færøerne som kommende stat bliver medlem af EFTA, sådan som vi lægger op til, er de grundlæggende betingelser for EØS-medlemskab opfyldt, og det vil være muligt at indlede en proces, hvis der er politisk vilje til det. Med EØS-medlemskab ville Færøerne kunne få adgang til EU's indre marked.

At blive en del af EØS-samarbejdet er dog en langvarig forhandlingsproces, som også medfører forskellige krav om EU-lovgivning. Men hvis det lykkes, vil fordelene være store for det færøske erhvervsliv.

Havressourcer og fiskeri

For Færøerne som fiskerination har deltagelse i internationale organisationer og samarbejder, som på forskellige måder omhandler fiskeri, hav og havressourcer, stor betydning for færøske interesser. Færøerne deltager allerede i flere af disse organisationer, både selvstændigt og som en del af DFG-ordningen, hvor Færøerne og Grønland sammen tegner den danske delegation.

NEAFC

NEAFC (North East Atlantic Fisheries Commission) er en regional organisation for samarbejde om fiskeri i den nordøstlige del af Atlanterhavet. I dag deltager Færøerne sammen med Grønland under betegnelsen "Denmark in respect of the Faroe Islands and Greenland" (DFG).

NASCO

NASCO (North Atlantic Salmon Conservation Organization) er en regional organisation for forvaltning af laksefiskeri i Nordatlanten. I dag deltager Færøerne sammen med Grønland under betegnelsen "Denmark in respect of the Faroe Islands and Greenland" (DFG).

NAFO

NAFO (Northwest Atlantic Fisheries Organization) er en regional organisation for samarbejde om fiskeri i internationalt farvand i den nordvestlige del af Atlanterhavet. I dag deltager Færøerne sammen med Grønland under betegnelsen ”Denmark in respect of the Faroe Islands and Greenland” (DFG).

SPRFMO

SPRFMO (South Pacific Regional Fisheries Management Organisation) er en international fiskeriforvaltningsorganisation for fiskeri i internationalt farvand i det sydlige Stillehav, og aftalen omfatter fiskeri efter bundfisk og pelagiske fiskearter. I dag deltager Færøerne under betegnelsen ”Denmark in respect of the Faroe Islands” (DFG).

IMO

IMO (International Maritime Organization) er FN’s internationale søfartsorganisation. IMO’s arbejde omfatter alle forhold vedrørende skibsfart, miljøbeskyttelse og sikkerhed til søs. Færøerne fik associeret medlemskab af IMO i 2002.

FAO

FAO (Food and Agriculture Organization) er FN’s fødevare- og landbrugsorganisation. Medlemslandene i FAO samarbejder om fiskeri i fiskerikomitéen kaldet COFI (Committee on Fisheries). Færøerne fik associeret medlemskab af FAO i 2007.

Andre ændringer ved en omorganisering af fællesskabet

Færøsk statsborgerskab

Færinger får eget færøsk statsborgerskab, når Færøerne bliver et selvstændigt land. Samtidig lægges der op til at bevare dansk statsborgerskab – og dermed have dobbelt statsborgerskab. Dette sikrer adgang til rettigheder både i Danmark og på Færøerne. Samtidig skal danskere, som flytter til Færøerne, let kunne få færøsk statsborgerskab. Dette forklares nærmere på side 46 under ”Hvad ændrer sig ikke?”

To mulige pas

Med dobbelt statsborgerskab har man to pas – et færøsk (grønt) og et dansk (rødt). I den forstand sker der ingen ændring her.

Folketingspladserne nedlægges

Der vil ikke længere være behov for færøske repræsentanter i Folketinget. Samarbejdet mellem Danmark og Færøerne vil fremover foregå på regeringsniveau. Dette gør sig i realiteten allerede gældende i dag. Det er ikke folketingsrepræsentanterne, men derimod landsstyret, som formelt repræsenterer Færøerne over for danske myndigheder.

Gæld og aktiver

Forfatningsretlige ændringer kan få betydning for de offentlige aktiver og den gæld, landene har vis-a-vis hinanden. Spørgsmål om ansvar for aktiver og gæld skal løses gennem forhandlinger i overensstemmelse med reglerne i international ret, men det vil være nødvendigt at beskrive dette område nærmere – særligt i forbindelse med gæld. Aktiver kan blandt andet omfatte bygninger, institutioner, genstande og arkiver.

International repræsentation

En del af at være en selvstændig nation er den internationale repræsentation, som foregår gennem diplomati og repræsentationskontorer. Det må forventes, at det vil kræve øgede økonomiske, diplomatiske og administrative ressourcer at forberede og varetage den internationale repræsentation. Dette kan blandt andet omfatte FN-repræsentation og ambassadevirksomhed – og i den forbindelse mulige omprioriteringer eller udvidelser af udenrigstjenesten. Der er tale om en længere proces, som også er knyttet til fremtidige politiske ønsker, og derfor går vi ikke nærmere ind i detaljerne om international repræsentation i dette udspil.

Forfatning

Det er grundlæggende for ethvert land at have en forfatning. En forfatning fastslår, hvem der har magten, hvordan magten fordeles, hvilke rettigheder borgerne har, og hvilke værdier samfundet bygger på. I øjeblikket gælder den danske grundlov på Færøerne, men med dette forslag om at etablere Færøerne som stat vil Færøerne ikke længere formelt være omfattet af den danske grundlov.

I første omgang lægges der op til en midlertidig ordning, hvor Færøerne i en overgangsperiode fortsat er omfattet af den danske grundlov, samtidig med at en endelig færøsk forfatning forberedes.

Ifølge den danske jurist Ole Spiermann er det muligt for Færøerne at etablere sig som stat uden en fuldstændig forfatning, fordi der i princippet ikke findes noget krav om, at lande skal have en grundlov. For eksempel har hverken Storbritannien, Canada eller Israel formelle grundlove. Derfor er det i princippet også muligt at "kopiere" bestemmelserne fra den danske grundlov og anvende dem på Færøerne.

Færøernes styrelsesordning vil fortsat være gældende som ramme, mens bestemmelserne fra den danske grundlov om borgerrettigheder og andet, som styrelsesordningen ikke omfatter, sættes i kraft. I praksis vil der således ikke i første omgang ske nogen ændring.

Det skal nævnes, at der er udarbejdet et forholdsvis gennemarbejdet forslag til en færøsk grundlov. Der er arbejdet med det ad flere omgange fra 1999 til 2018, og selv om det ikke er blevet gennemført, er der ingen tvivl om, at forslaget kan anvendes som grundlag, når en ny færøsk grundlov skal skrives.

Eksisterende ordninger og rettigheder

fortsætter

(side 46-51 i originaludgaven)

Et af de mest relevante spørgsmål i forbindelse med det nye fællesskab mellem Færøerne og Danmark er, hvordan borgere i begge lande bliver påvirket af ændringerne. Den nye situation vil uden tvivl have sin indvirkning, men det er samtidig vigtigt at påpege, at de fleste ordninger, som direkte påvirker vores hverdag, ikke ændres.

Der har været tvivl om, hvordan færingeres rettigheder vil ændre sig, når det gælder eksempelvis sygehusbehandlinger, uddannelsesmuligheder og samhandel med Danmark, hvis Færøerne forlader rigsfællesskabet, som vi kender det i dag. Disse områder ændres dog ikke. Sygehusbehandlinger er allerede et økonomisk og administrativt overtaget område, uddannelsesmulighederne kan sikres på andre måder – enten gennem direkte aftaler mellem Færøerne og Danmark eller gennem nordiske aftaler – og samhandlen er ikke knyttet til den juridiske del af rigsfællesskabet.

Et vigtigt aspekt i denne sammenhæng bliver at sikre dobbelt statsborgerskab mellem færinger og danskere, således at ingen mister eksisterende rettigheder.

I denne del gennemgås nogle af de ordninger, som Færøerne delegerer tilbage til Danmark, samt ordninger, som Færøerne allerede administrerer.

Bevarelse af dansk statsborgerskab

Færinger har i dag dansk statsborgerskab. Når Færøerne organiserer sig i et nyt fællesskab med Danmark og bliver anerkendt af FN som nation, vil færinger automatisk få færøsk statsborgerskab. Dog er ønsket at bevare den stærke tilknytning til Danmark. Derfor ønsker vi i det nye fællesskab at have dobbelt statsborgerskab, således at færinger i Danmark bevarer dansk statsborgerskab, og danskere på Færøerne får færøsk statsborgerskab. Muligheden for at bevare statsborgerskabet kan være afgørende for rettigheder i begge lande, og derfor bliver dette centralt i aftalen med Danmark. Flere af de eksempler, vi gennemgår i de kommende afsnit, kan være afhængige af muligheden for at have dobbelt statsborgerskab.

I artikel 6 i den dansk-islandske forbundslov af 1918 blev det fastslået, at danske og islandske borgere skulle have lige rettigheder i hinandens lande.³¹ Dette var ikke blot en mindre bestemmelse mellem parterne, men en grundlæggende garanti for, at borgerne ikke mistede deres rettigheder i denne periode, hvor Island var på vej ud af riget. Ordningen sikrede sociale og økonomiske rettigheder, men havde også en vigtig kulturel og samfundsmæssig betydning, fordi den gjorde det muligt for borgere at fastholde deres sociale tilknytning, selv om den politiske situation ændrede sig.

Den daværende ordning mellem Danmark og Island kan tjene som forbillede for forholdet mellem Færøerne og Danmark. I dag bor mange færinger i Danmark og danskere på Færøerne. Det er vanskeligt at opgøre, hvor mange færinger der bor i Danmark, og hvor mange danskere der bor på Færøerne,

³¹ Færøernes landsstyre (1999). Hvidbogen, s. 47

eftersom både færinger og danskere har dansk statsborgerskab. Ifølge tal fra Danmarks Statistik bor der omkring 10.000 færinger i Danmark.³² Dette omfatter personer, som er født på Færøerne og bosat i Danmark. Tallet skal dog tages med forbehold, fordi mange færinger er født i Danmark, blandt andet mens forældrene studerede. De indgår derfor ikke i Danmarks Statistiks tal som født på Færøerne, når de senere flytter til Danmark. Et estimat fra Hagstova Føroya (Færøernes Statistik, red.) i forbindelse med dokumentarserien fra Kringvarp Føroya ”Kanst tú siga farvæl?” i 2024 var, at der bor mellem 10.000 og 15.000 færinger i Danmark.³³ Her er færinger født i Danmark også medregnet i oversigten.

Det samme gælder opgørelsen over danskere bosat på Færøerne. Ifølge Hagstovan boede der i september 2025 4653 personer på Færøerne, som er født i Danmark.³⁴ Dette tal skal også tages med forbehold, men tallene giver en indikation af, at forholdsmæssigt flere danskere bor på Færøerne end færinger i Danmark. Derfor er det også i Danmarks interesse at sikre danskere på Færøerne gældende rettigheder ved at give dobbelt statsborgerskab.

Sundhedsvæsenet

Det bliver ofte sagt, at hvis Færøerne forlader rigsfællesskabet, skal færinger selv betale for de ydelser, som vi i dag får fra det danske sundhedsvæsen. Virkeligheden er, at dette allerede er tilfældet.

Administrationen af sundhedsvæsenet er delegeret til færøske myndigheder, og derfor er det administrative og økonomiske ansvar færøsk. Dette betyder, at færinger betaler for sundhedsydelser, som leveres til færinger. Dette gælder både ydelser, som leveres på Færøerne og ydelser, som – via det færøske sundhedsvæsen – leveres uden for Færøerne. For eksempel når patienter sendes til Danmark til undersøgelser og behandlinger, eller når danske specialister kommer til Færøerne.

Ifølge tal fra Búskaparskipan Landsins (landets centrale økonomistyring, red.) var udgifterne til sygehusbehandling i Danmark omkring 148 millioner kroner i 2024.³⁵ Der er blandt andet tale om køb af behandling i Danmark og aftaler med danske regioner om læger, som kommer til Færøerne. Derudover har sygehusvæsenet aftaler med andre læger i Danmark, som arbejder som konsulenter og får løn på Færøerne, og som derfor ikke indgår i denne samlede prisoversigt.

Selvom Færøerne betaler for sundhedsydelserne fra Danmark, har færinger på grund af deres danske statsborgerskab en fortrinsret i det danske sundhedsvæsen. Dette betyder, at færinger får adgang til behandlinger og ydelser på samme niveau som danskere. Det er ikke en selvfølge, at denne fortrinsret bevares i et nyt fællesskab med Danmark. Det bør være et klart færøsk ønske, at færinger også fremover skal have samme adgang til det danske sundhedsvæsen som i dag.

Uddannelsesmuligheder uden for Færøerne

³² Danmarks Statistik. **Personer født på Færøerne og bosat i Danmark 1. januar efter køn, alder og forældrenes fødested** <https://www.statistikbanken.dk/BEF5F>

³³ Kringvarp Føroya (2024). **Kan du siga farvæl?** (1:2) <https://kvf.fo/sjon/sending/kanst-tu-siga-farvael?sid=184255>

³⁴ Hagstova Føroya. **Fødeland** <https://hagstova.fo/fo/folk/folkatal/fodiland>

³⁵ Lindenskov, Eirikur (2025). **2,5 mia. kr. brugt på sygehusbehandling i udlandet** <https://in.fo/news-detail/hava-brukt-26-mia-kr-til-sjukravidgerd-uttanlands>

Fróðskaparsetur Føroya (Færøernes Universitet, red.) er i rivende udvikling, og flere vælger at tage en videregående uddannelse på Færøerne. Men samtidig tager mange studerende også videregående uddannelser uden for landet. De fleste rejser til Danmark for at studere, og ifølge Studni (Færøernes understøttelseordning, red.) var 732 færinger i gang med videregående uddannelser i Danmark i 2023/2024.³⁶ Rigsfællesskabet giver færinger fordele på uddannelsesområdet i Danmark. Færøske studerende kan blandt andet søge optagelse på lige fod med danske studerende og få dansk SU.

Mulighed for at søge optagelse

Det er dog ikke kun færøske studerende, som har mulighed for at ansøge på denne måde. De øvrige nordiske lande også har denne mulighed. Dette er defineret i en aftale, som landene i Nordisk Råd har forpligtet sig til. Aftalen blev oprindeligt vedtaget i 1996 og sikrer studerende i Norden, herunder Færøerne, Grønland og Åland, mulighed for at tage videregående uddannelse i alle de nordiske lande.

Ifølge aftalens artikel 1 har parterne pligt til at give ansøgere, som har fast bopæl i et andet nordisk land, adgang til videregående uddannelser på samme vilkår som ansøgere fra eget land. Dette betyder, at studerende fra Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige ubegrænset kan søge optagelse på videregående uddannelsesinstitutioner i disse lande. Til gengæld for at studerende kan studere i hinandens lande, betaler landene, undtagen Island, en kompensation til det modtagerland, hvor den studerende læser.³⁷

Færøerne er i dag også en del af aftalen, men er det gennem Danmark, eftersom Færøerne ikke er selvstændigt medlem af Nordisk Råd. Muligheden for at søge ind på videregående uddannelser i Norden på lige fod med andre nordiske borgere kan således godt sikres i den nye ordning, men en forudsætning for dette er, at færinger enten får dobbelt statsborgerskab, eller at Færøerne får selvstændigt medlemskab af Nordisk Råd.

Som tidligere nævnt tyder meget på, at Færøerne inden for kort tid bliver medlemmer af Nordisk Råd på lige fod med de øvrige nordiske lande. Medlemskabet vil blandt andet medføre, at Færøerne kan blive en del af aftalen, som sikrer studerende mulighed for at tage uddannelse i de øvrige nordiske lande. Derfor er der intet, som tyder på, at de gode uddannelsesmuligheder for færinger vil ændre sig i fremtiden.

Muligheden for understøttelse

Som danske statsborgere er færinger i dag omfattet af den danske SU-ordning, når studiet foregår i et andet nordisk land end Færøerne. De, som tager videregående uddannelse uden for Norden og ikke får støtte fra SU, har mulighed for at søge støtte fra den færøske ÚSUN-ordning (uddannelsesstøtte til færinger, der studerer uden for Norden, red.). Denne støtte er til studieafgifter og leveomkostninger og ydes af Studni.³⁸

Spørgsmålet om hvorvidt færinger får støtte fra SU i det nye fællesskab med Danmark, kan afhænge af bevarelsen af dobbelt statsborgerskab. Hvis færinger bevarer dansk statsborgerskab, kan der indgås en

³⁶ Studni. Statistik over videregående uddannelse på Færøerne og i udlandet <https://www.studni.fo/hagtoel>

³⁷ Nordisk Samarbejde. Overenskomst mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige om adgang til videregående uddannelse <https://www.norden.org/da/declaration/overenskomst-mellem-danmark-finland-island-norge-og-sverige-om-adgang-til-videregaende>

³⁸ Studni. Støtte i udlandet <https://www.studni.fo/lesandi-uttanlands>

særlig aftale med danskerne om SU-støtte til færinger. Dette vil dog kræve velvilje fra dansk side. En anden mulighed er en ordning, som ligner den nuværende ÚSUN-ordning, som færinger skal søge fra, når de rejser til udlandet for at studere.

Kongehuset

Når Færøerne træder ud af den danske grundlov, vil Færøernes styrelsesordning være rammen om lovene på Færøerne. De områder, som ikke står i styrelsesordningen, vil Færøerne "låne" fra den danske grundlov, indtil den færøske forfatning er sat i kraft. Et eksempel på dette er kongehuset, som vi anbefaler også bliver Færøernes statsoverhoved i fremtiden. Dette minder om Commonwealth-ordningen, som er et fællesskab mellem Storbritannien og flere af de tidligere kolonier. Fælles for disse lande er, at de er blevet selvstændige fra Storbritannien, men fortsat har fælles statsoverhoved (konge).

Juridisk er en sådan ordning fuldt mulig. Ifølge den danske jurist Ole Spiermann er der ingen juridisk hindring for, at selvstændige lande sammensætter deres egen styreform på denne måde.

Samhandelen mellem Færøerne og Danmark

Historiske forhold, stærke kulturelle og politiske bånd samt praktiske fordele gør, at samhandelen mellem Færøerne og Danmark i dag udgør en stor del af forbindelsen mellem landene.

Handelsforbindelsen har i høj grad sit udspring i rigsfællesskabet, men er i sig selv ikke knyttet til den juridiske del af rigsfællesskabet. Det betyder, at handelsforbindelsen med Danmark er den samme, uanset hvordan de politiske forhold mellem landene er.

Tal fra Hagstova Føroya viser, at den færøske import fra Danmark i 2024 var omkring 2,4 milliarder kroner, mens den færøske eksport til Danmark var omkring 1,2 milliarder.³⁹ Dette betyder kort sagt, at Færøerne importerer dobbelt så meget fra Danmark, som Danmark importerer fra Færøerne. Selvom tallene ændrer sig fra år til år, viser udviklingen konsekvent, at Danmark hvert år har et rimeligt handelsoverskud i samhandelen med Færøerne.

Når Færøerne importerer varer fra andre lande, sker dette i de fleste tilfælde også gennem Danmark. De fleste agenturer ligger i Danmark, og dette betyder, at færøske virksomheder endda betaler til Danmark, når de importerer direkte fra for eksempel Norge. På denne måde tjener Danmark også på Færøerne, når der importeres fra andre lande end Danmark.

Samhandelen mellem Færøerne og Danmark vil kun i begrænset omfang blive påvirket af det nye fællesskab. Tværtimod bør det være af interesse for Danmark at sikre og bevare samhandelen, fordi den er gavnlig for dansk økonomi. Det er derfor sandsynligt, at Danmark i det nye fællesskab vil arbejde for at bevare det eksisterende handelssamarbejde.

³⁹ Hagstova Føroya. **Import og eksport fordelt på BEC-varegrupper og lande** (1988–2024)
https://statbank.hagstova.fo/pxweb/fo/H2/H2_UH/UH01/uh_bec.px/

Forsvar og sikkerhed

Større selvstyre på det udenrigspolitiske område er hovedårsagen til ønsket om at skabe et nyt fællesskab med Danmark. I dette udspil lægges der op til, at forsvars- og sikkerhedspolitikken delegeres tilbage til administration i Danmark. Samarbejdet på dette område er godt, og vi har i de seneste år set en øget interesse for Færøerne på det forsvars- og sikkerhedspolitiske område. Derfor har det stor betydning fortsat at bevare det gode samarbejde.

Færøerne er i dag omfattet af det danske medlemskab af den nordatlantiske forsvarsalliance, NATO, og er derigennem sikret forsvar via artikel 5 i Den Nordatlantiske Traktat, som siger, at hvis et medlemsland bliver angrebet, er det et angreb på alle NATO-lande. Vi lægger op til, at denne situation forbliver uændret i fremtiden, således at Færøerne fortsat vil være en del af det danske medlemskab af NATO.

Samtidig er det afgørende, at Færøerne er en aktiv og pålidelig samarbejdspartner i NATO-sammenhæng. Færøerne bør deltage i det forsvars- og sikkerhedspolitiske samarbejde i Nordatlanten med for eksempel beredskab, overvågning, udstyr og ved at give NATO tilladelse til at anvende landområder og havne. Det er almindeligt, at små lande uden eget forsvar indgår sådanne aftaler – et eksempel er Island, som har en aftale med USA og er en del af US Homeland Security. Præcis hvordan dette kan organiseres på Færøerne, må være op til fremtidige politiske forhandlinger afhængigt af behovet og de ønsker, som vores allierede har.

Økonomi

(side 52-58 i originaludgaven)

Nogle af de mest omdiskuterede emner i debatten om det fremtidige forhold mellem Færøerne og Danmark er økonomiske forhold. Spørgsmål om statens tilskud, kreditvurdering og renteniveau bliver ofte behandlet, fordi disse forhold påvirker både Færøernes finansielle kapacitet og den finansielle stabilitet i et nyt fællesskab. I dette afsnit forklares derfor, hvordan disse forhold har udviklet sig gennem de seneste årtier, og hvordan de bør betragtes i forbindelse med en omorganisering af den forfatningsretlige status. En forsigtig vurdering fra Javnaðarflokkurin er, at det er muligt, at hverken statens tilskud, kreditvurdering eller renteniveau behøver at ændre sig væsentligt, hvis Færøerne bliver en selvstændig stat.

Statens tilskud

Det var ikke mindst de økonomiske forhold mellem Færøerne og Danmark, som var hovedårsagen til, at selvstændighedsforhandlingerne omkring årtusindskiftet ophørte.

Før Færøernes landsstyre reducerede statens tilskud med en tredjedel den 1. januar 2002, lå det på omkring 995 millioner kroner. Det svarede til omkring 10 % af Færøernes bruttonationalprodukt (BNP) i 2001, som dengang var omkring 9,5 milliarder kroner. Landskassens udgifter i 2001 var omkring 3 milliarder kroner, og indtægterne var omkring 3,7 milliarder kroner. Statens tilskud udgjorde derfor omkring 27 % af indtægterne og omkring 33 % af landskassens udgifter i 2001. Siden da er den færøske økonomi næsten tredoblet, og statens tilskud er fastfrosset og reduceret til 542 millioner kroner i 2026. Det udgør samlet kun 2 % af Færøernes bruttonationalprodukt og 5 % af det offentliges indtægter.

Selvom færingerne i dag sammenlignet med år 2000 har væsentligt bedre økonomiske kort på hånden, når der skal forhandles om et nyt fællesskab med Danmark, er det fortsat utænkeligt, at tilskuddet fra Danmark skal ned på nul inden for ganske få år. Dette er heller ikke Javnaðarflokkurins hensigt. Vi lægger i den nye aftale med Danmark op til, at der ikke sker nogen ændring i statens tilskud. Aftalen sætter derfor ikke færingerne velfærd på spil. Der skal dog fortsat være mulighed for gradvist og på fornuftig vis at reducere bloktilskuddet i de kommende år.

Hvorvidt danskerne vil betale økonomisk støtte til Færøerne efter en omorganisering, vil forhandlingerne mellem landene vise. Fortsat statsligt tilskud efter at Færøerne bliver en stat er, som tidligere nævnt, ikke et enestående tilfælde. USA yder fortsat økonomisk støtte til Marshalløerne, Mikronesien og Palau, selv om landene har været selvstændige i mere end 30 år.

Kreditvurdering af Færøerne

Omorganiseringen af fællesskabet med Danmark vil forventeligt påvirke Færøernes kreditvurdering. Det tyder dog på, at der vil være tale om en begrænset ændring, som næppe vil få store konsekvenser. I dette afsnit ser vi nærmere på Moody's vurdering af Færøerne.

Moody's vurdering

Moody's er et internationalt anerkendt kreditvurderingsbureau, som vurderer landes, institutioners og virksomheders økonomiske situation. Vurdering, som Moody's kommer med hvert år, siger noget om et lands evne til at tilbagebetale gæld. En god vurdering (eng.: rating) har stor betydning, fordi den øger sandsynligheden for, at investorer vil yde landet lån. Vurderingen påvirker også, hvilken rente landskassen skal betale for sine lån. Jo bedre kreditvurdering, desto lavere bliver renten, når landet skal optage lån.

I de seneste år har Moody's givet Færøerne en god kreditvurdering. Færøernes vurdering for 2025 er – ligesom i flere foregående år – Aa2, som er den tredjehøjeste vurdering på Moody's ratingskala. Andre lande, som har denne vurdering, er Qatar, De Forenede Arabiske Emirater og Sydkorea. Danmark har den højest mulige vurdering, som er Aaa.

Årsagen til den tilbagevendende gode vurdering er, at Færøerne har finansiell uafhængighed, gode driftsresultater (før investeringer), relativt lav gæld og god likviditet. Udfordringerne er derimod en ensidig økonomi og et højt investeringsbehov som følge af befolkningstilvækst.

At Færøerne er i rigsfællesskab med Danmark vurderes som en årsag til Færøernes gode vurdering. For det første vurderes statens tilskud som en stabil og sikker indtægtskilde. Det nævnes også, at Danmark sandsynligvis vil komme Færøerne til hjælp, hvis Færøerne kommer i økonomiske problemer. Ifølge Moody's kan vurderingen derfor blive forringet, hvis forholdet til Danmark svækkes: *“A weakening in the relationship with Denmark could also have negative rating implications”*.⁴⁰

Så er spørgsmålet, hvor stor indflydelse det kan få på Færøernes vurdering, hvis Færøerne forlader det nuværende rigsfællesskab og går ind i et nyt fællesskab. Alle ændringer i forholdet mellem Færøerne og Danmark skal vurderes grundigt af et vurderingsudvalg hos Moody's, som tager hensyn til alle tænkelige forhold. Derfor er det vanskeligt at sætte konkrete tal på en enkeltstående ændring, selv om alt andet i vores vurdering forbliver uændret. Analysen skal derfor tages med forbehold.

Færøernes grundniveau – den såkaldte BCA-vurdering – er Aa3 (Baseline Credit Assessment), men den særlige støtte fra Danmark løfter vurderingen ét trin op til Aa2. Hvis man regner med, at støtten forsvinder som følge af den forfatningsretlige ændring, vil det ifølge dette betyde, at Færøernes vurdering falder ét trin (“notch”) i værdi – fra Aa2 til Aa3.

Hvor stort er dette fald egentlig? Det ser vi ved at kigge på Moody's generelle ratingskala. Her ses det, at Aa3 er den laveste vurdering i den såkaldte Aa-gruppe – lige under Aa2 og Aa1. Overordnet vurderes alle ratings i Aa-gruppen som gode. Moody's beskriver gruppen som *“High quality and very low credit risk.”*

Det er også værd at bemærke, at de forskellige vurderinger er opdelt i nogle bredere kvalitetskategorier, kaldet grades. Investorer ser især på disse kategorier i forbindelse med långivning.

Både Aa2 og Aa3 ligger i High Grade, som er den næstbedste kategori (se oversigten på side 57).

At gå fra Aa2 til Aa3 er således ikke et skift af kategori. Det er blot ét trin (“notch”) lavere inden for samme grundlæggende kvalitetskategori, High Grade. Det betyder, at selv hvis Færøernes vurdering

⁴⁰ Landsbankin (2025). Moody's Rating: Government of Faroe Islands (Denmark)

https://www.landsbankin.fo/Files/Images/Gjald%C3%B8ri%20og%20skuld/Rating/Credit_Opinion-Government-of-Faroe-Islands-29Sep2025-PBC_1454266.pdf

falder til Aa3, er vi stadig mange trin fra, at det giver problemer af betydning. For lande i denne kategori betragtes stadig som pålidelige låntagere.

Eksempler på andre lande med Aa3-vurdering er Frankrig, Belgien, Irland og Storbritannien.

Det er vanskeligt at sige præcist, hvad nedgraderingen kan komme til at betyde for selve lånerenten. En nedgradering fra Aa2 til Aa3 påvirker sandsynligvis renten noget, men i begrænset omfang. Ifølge en vurdering fra Nordea kan der være tale om en rentestigning på mellem 0,10 og 0,15 procentpoint.

Det skal tages i betragtning, at et lands rente ikke kun påvirkes af kreditvurderingen, men også af mange andre forhold. Vurderingerne bygger på en forudsætning om en struktureret og stabil ændring af rigsfællesskabet, hvor Færøerne fortsat bruger den danske krone som valuta. Ud fra dette vurderes en mulig rentepåvirkning på mellem 0,10 og 0,15 procentpoint at være begrænset.

Det skal også tages i betragtning, at det uden tvivl vil have en positiv indflydelse på ratingen, hvis Færøerne i en ny ordning får bedre handelsaftaler.

Bemærkning fra Landsbanki Føroya (Færøernes Landsbank, red):

"Moody's har 23 ratingtrin. Færøerne har den tredje højeste vurdering Aa2. Når man har så høj en kreditvurdering, koster en nedgradering ikke så meget. Men for hvert trin låntageren bliver nedgraderet, stiger den mer-rente, som skal betales."⁴¹

Moody's kreditvurdering af Færøerne bliver i dag lavet med en metode, som er udviklet til ikke-suveræne lande. Hvis Færøerne bliver en stat, vil kreditvurderingen blive foretaget med en anden metode, som Moody's anvender til selvstændige lande. Landsbanki Føroya har ingen erfaring med, hvordan selvstændige lande kreditvurderes, og derfor er det ikke muligt præcist at sige, hvad kreditvurderingen vil blive sammenlignet med i dag. Derfor må denne vurdering tages med forbehold.

(Oversætterens bemærkning: I originaludgaven (side 57) følger her en tabel over Moody's ratingsystem.)

⁴¹ **Landsbankin. Rating** <https://www.landsbankin.fo/en-gb/liquidity-and-debt/debt/rating>

Konkret gennemførelse

(side 58-59 i originaludgaven)

Den sidste del af dette forslag er et bud på en konkret plan for, hvordan omorganiseringen af fællesskabet med Danmark kan gennemføres. Processen tager udgangspunkt i Færøernes styrelsesordning fra 1994 ((lagtingslov nr. 103 af 26. juli 1994 om Færøernes styrelsesordning, red.).

1. Lagtingsbeslutning

Første led i processen er, at Lagtinget vedtager at give landsstyret hjemmel til at indlede forhandlinger med den danske regering. Selvom en sådan beslutning endnu ikke er truffet, støttes dette af et klart flertal af de politiske partier på Færøerne.

2. Forhandlinger med Danmark på regeringsniveau

Da forhandlingerne foregår på regeringsniveau, vil det være landsstyret, som repræsenterer Færøerne over for Danmark. Ifølge styrelsesordningens §54 stk. 2. skal landsstyret rådføre sig med Lagtingets Udlandsudvalg i forbindelse med forhandlinger med rigsmyndighederne, som har stor betydning for forholdet mellem Færøerne og Danmark. Forhandlingerne skal resultere i et konkret forslag til det nye fællesskab mellem landene.

3. Folkeafstemning på Færøerne

Resultatet af forhandlingerne mellem landene skal sendes til folkeafstemning på Færøerne. Styrelsesordningen fastsætter ikke noget krav om folkeafstemning, og ifølge folkeretten er der ingen juridiske krav om folkeafstemning. I praksis har det imidlertid været sædvane, når lande etablerer sig som selvstændige. Dette er også nødvendigt for at sikre den nye ordning legitimitet.

4. Lagtingsbeslutning med nyt lagting

Det sidste skridt, før den nye ordning formelt bliver vedtaget på Færøerne, er endnu en lagtingsbeslutning efter næste lagtingsvalg. Selvom hverken folkeretten eller styrelsesordningsloven fastsætter dette krav, vurderer vi, at denne ændring er på niveau med en ændring i styrelsesordningen, og derfor skal beslutningen vedtages af to forskellige lagting. Dette sikrer også den nye ordning legitimitet.

SAMMENDRAG

(side 60-61 i originaludgaven)

Denne redegørelse behandler spørgsmålet om Færøernes forfatningsretlige status og fremlægger et forslag til en opdateret ordning, hvor Færøerne bliver en selvstændig nation i et ”fællesskab mellem riger” med Danmark. Formålet er ikke ideologisk, men pragmatisk: At sikre Færøerne større udenrigspolitiske muligheder og bedre adgang til internationalt samarbejde, samtidig med at et tæt fællesskab med Danmark bevares.

Siden hjemmestyreloven trådte i kraft i 1948, har Færøerne gradvist overtaget flere og flere sagsområder. Men i de seneste år er det blevet tydeligt, at den nuværende forfatningsretlige ramme er blevet for snæver. Færøerne kan ikke blive fuldgældigt medlem af flere centrale internationale organisationer – såsom EFTA, IOC og forskellige fiskeriorganisationer – fordi Færøerne ikke er en stat. Dette begrænser færøske erhvervsmæssige, kulturelle og politiske interesser.

Redegørelsen påpeger, at selvom Færøerne i dag har vidtgående udenrigspolitiske beføjelser, er disse bundet af den danske enhedsstat. De gældende ordninger mellem Danmark, Færøerne og Grønland skaber problemer i praksis, blandt andet fordi landenes interesser ikke altid stemmer overens. Derfor vurderes det, at en grundlæggende modernisering af rigsfællesskabet er nødvendig.

Løsningen, som præsenteres, er at etablere Færøerne som en selvstændig stat i et ”fællesskab mellem riger” med Danmark efter en FN-godkendt model. Dette bygger på internationale fortilfælde, særligt Marshalløerne, Mikronesien og Palau, som er selvstændige lande, men har langsigtede aftaler med USA. En sådan ordning giver Færøerne fuld international anerkendelse, samtidig med at Danmark fortsat administrerer visse områder.

Kernen i forslaget er omvendt delegation: Færøerne overtager alle sagsområder som stat, men lader derefter Danmark administrere visse områder. Udenrigspolitikken skal være færøsk ansvar, mens forsvars- og sikkerhedspolitik, højesteret, statsoverhoved samt valuta- og pengepolitik forbliver danske sagsområder i en aftalebaseret fastsat periode. Finansområdet, udlændingområdet, retsområdet, politi og kriminalforsorg vil ligeledes forblive danske sagsområder, men kan overtages på samme måde som i dag. Færøerne skal have eget statsborgerskab, men med mulighed for dobbelt statsborgerskab.

Borgernes hverdag ændrer sig kun lidt. Færøerne vil fortsat være under dansk forsvar og NATO, den danske krone bevares, kongen bliver statsoverhoved, og rettigheder inden for blandt andet sundhed og uddannelse skal sikres gennem aftaler og nordisk samarbejde.

Økonomisk vurderes det, at hverken statens tilskud, kreditvurdering eller renteniveau behøver at ændre sig væsentligt. En mulig nedgang i kreditvurderingen vurderes at ville være begrænset. Internationale fortilfælde viser også, at økonomisk støtte kan fortsætte trods fuld selvstændighed. Og dertil kan bedre markedsadgang styrke økonomien.

Kort sagt lægger forslaget op til en bredt politisk holdbar løsning, hvor både samhørigheds- og løsrivelsesfløjen giver sig noget, men også vinder noget. Færøerne får international selvbestemmelse og en stærkere stemme, mens det tætte samarbejde med Danmark bevares. Løsningen er pragmatisk og tidssvarende – men kræver bred folkelig og politisk opbakning.